درعلیه غلطه‌ده (آره‌ولك) غزته‌سی اداره‌خانه‌سی

Նամակ կամ որ եւ է գրութիւն պէտք է ուղղել
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԹԵՐԹԻ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
ՂԱԼԱԹԻԱ, Ղալաթիա, Նորատունկեան խան

Les annonces sont reçues
à la Direction du Journal "ARÉVELK„
Galata, CONSTANTINOPLE.

20 ՓԱՐԱ

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԹԵՐԹ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Պոլսոյ եւ գաւառներու համար՝ տարեկան. 140 Ղրշ
» » » վեցամսեայ. 70 »
» » » եռամսեայ. 40 »
Օտար երկիրներու համար տարեկան. 40 Ֆրք
» » վեցամսեայ. 20 »
Դրամի փոխանցման ծախքը փոխ. կ'ընդունուի, 115 ղրշի տեղ 100 ղրշի հաշուով։
Տեղական դրոշմաթուղթի ծախքը բաժանորդներուն կը վերաբերի։
Ծանուցմանց համար պէտք է դիմել ուղղակի խմբագրատուն։

20 ՓԱՐԱ

ՄԵՐ ԳԱՆԳԱՏՆԵՐԸ

Գանգատիլը կ'երեւայ թէ հաճելի հիւանդութիւն մը՝ կամ հիւանդագին հաճոյք մըն է մեզի համար։

Շատեր կը գանգատին թէ հայ ծնողքներ իրենց աղջիկները օտար վարժարան կը ղրկեն, և ծնողքներ կը գանգատին փոխադարձաբար թէ բարձրագոյն վարժարան մը չունինք աղջկանց համար։

Երկու կողմն ալ իրաւունք ունի տեսականին մէջ. գործնականին մէջ է որ խնդիրը կը փոխուի։ Քննադատելու դերը երբ չէզոք դեր մը նկատենք, մեր մտքի կորովը ցուցադրելու առիթ մը համարելով զայն, կը հասկնամ որ խօսինք շատ մը բաներ, աշխոյժով և նոյն իսկ տրամաբանութեամբ. միայն գործը այն ատեն կը դժուարանայ, երբ առաջարկեն մեզ՝ գործօղի դերը ստանձնել։ Մարդու մը գացած ճամբուն սխալ ըլլալը հասկցուցած ատեննիս՝ պէտք է ուղիղը ցոյց տալ անոր. հակառակ պարագային մէջ՝ պարզապէս սրախօսութիւն ըրած կ'ըլլանք, բայց «գ»ով։

Ճիշդ առիթն է ուրեմն ապացուցանելու թէ մեր գանգատները իրաւացի՝ թէ մեր քննադատութիւնները բանաւոր են։

Շրջանաւարտներու քննիչ Յանձնաժողովը իր գործը աւարտած է այսօր, վկայագիր տալով երեսուն երկու օրիորդներու, որոնք մեծաւ մասամբ նոյն յաջողութիւնը չեն ունեցած, դժբաղդաբար, ուսուցիչներու քննիչ յանձնաժողովին առջեւ, և կը փափաքին շարունակել իրենց ուսումը գէթ յառաջիկայ տարուան պատրաստուելու համար։ Աւելցնե՛նք ասոնց թուոյն վրայ բոլոր այն օգնական վարժուհիներն ալ, որոնք առաջնակարգ ուսուցչի կամ մասնագէտի պաշտօնին կը թեկնածեն, առանց անհատական զարգացման միջոցները ունենալու։ Ասոնց բարդութենէն կը գոյանայ ահագին թիւ մը, որ մեր խղճին առջեւ կը ներկայանայ՝ հարցնելով թէ, ո՞ւր և ինչպէ՞ս յառաջ տանի իր ուսումը։ Լեզուագիտութեան հետեւողներու համար, անտարակոյս ցոյց պիտի տայինք Փրանսական, անգլիական կամ գերմանական վարժարանները, եթէ անոնց թոշակները շատ բարձր չըլլային այդ օրիորդներուն համար, որոնք աղքատ դասակարգին կը վերաբերին ընդհանրապէս։

Իսկ գիտութեանց և գեղարուեստներու համար, նորէն պիտի դիմէինք օտար դպրոցներուն կամ արուեստանոցներուն, որոնք եթէ տիպար հաստատութիւններ չեն, միշտ բան մըն են մեր ոչինչին քով։ Տարօրինակ կերպով ուշագրաւ երեւոյթ մըն է արդարեւ, որ Բերայի մէջ ամէն ազգ իր բարձրագոյն վարժարանը ունենայ, և մենք չկարենանք գէթ բարձրագոյն դասարան մը կազմել Եսայեան վարժարանին մէջ, որ յառաջդիմութեան ամէն տարրերը կը պարունակէ, ինչպէս հաստատեց այս տարի, թէ՛ գրական մրցմանց և թէ՛ հրապարակային քննութեանց առթիւ։

Բայց այդ դասարանը ծախքի կը կարօտի կ'ըսեն, և այդ ծախքը չի ներեր վարժարանին պիւտճէն։

Ծախքը, դրեթէ ամսական 10-12 ոսկիի խնդիր մըն է, այսինքն չորս աշակերտի վճարած թոշակը օտար վարժարաններու մէջ։ Բաւ է մեր հարուստներէն չորս հոգի եթէ ոչ յօժարութիւնը՝ գէթ քմահաճոյքը ունենան իրենց զաւակները ազգային վարժարան ղրկելու, ամբողջ վարժուհիներու սերունդ մը պիտի հասցնեն, առանց աւելորդ ծախք մը ընելու։ Տարբեր բան է, եթէ հարուստները չեն ուզեր վճարել ազգին՝ ինչ որ կուտան օտարներուն, կամ եթէ չեն ուզեր որ իրենց աղջիկները յարաբերութեան մէջ ըլլան աղքատ կամ միջին դասակարգին զաւակներուն հետ։

Միայն թէ, եթէ ես հարուստ ըլլայի, պիտի փափաքէի որ աղջիկս մօտէն տեսնէր աղքատութիւնը, հասկնար անոր զրկանքները, և ճանչնար թէ ինչ անձնուիրութիւն կայ այդ չքաւոր աղջիկներուն սրտին մէջ, որոնք իրենց ծաղիկ հասակը աշխատանքի կը նուիրեն, ոչ թէ պերճանքի, այլ պարտքի գաղափարին համար։ Այս երկու դասակարգներու մերձաւորութեան մէջ, հարուստներն են որ պիտի շահէին ապահովապէս։

Ամենեւին յաւակնութիւն չունիմ այս մասին ամբողջ դասակարգի մը համոզումը փոխելու. պիտի փափաքէի միայն որ գտնուէին քանի մը հատ անոնց մէջ ինծի պէս մտածողներ, գէթ չորս հատ միայն, որպէս զի այդ դասարանը կազմուէր, և այդ խեղճ աղջիկները կարենային շարունակել իրենց ուսման ընթացքը, առանց ազգին վրայ բեռ ըլլալու։

Այն ատեն, ապագայ գանգատներէն մաս մը պիտի պակսէր թերեւս։

ՍԻՊԻԼ

ԴԵՂԻՆ ՏԵՏՐԱԿԸ ՖԱՇՕՏԱՅԻ ՎՐԱՅ

Հեռագիրը ծանոյց թէ Փրանսական կառավարութիւնը անցեալ կիրակի օր Խորհրդարանի Ծերակուտականներուն և Երեսփոխաններուն բաժնած է Դեղին Տետրակ մը, որուն մանրամասնութիւնները կը բերեն մեզ երէկուան Թղթատարով հասած թերթերը։

Տետրակին նիւթն է՝ Վերին Նեղոսի եւ Պահր-էլ-Ղազալի գործեր. 26 էջերէ կը բաղկանայ, որոնց մէջ հինգ վեց կարեւոր վաւերագիրներ կան։ Այդ Տետրակէն կ'երեւայ թէ Պ. Տէլքասէ՝ Բարիզի անգլիական դեսպան Սըր Էտմընտ Մօնսընի հետ և Լորտ Սոլզպըրի՝ Լոնտոնի փրանսական դեսպան Պարոն տը Գուրսէլի հետ երկար բանակցութիւններ ունեցած են Ֆաշոտայի խնդրին վրայ։

Դեղին Տետրակը կը յայտնէ թէ, ինչպէս Կապոյտ Տետրակէն ալ տեղեկացանք արդէն, անցեալ տարի դեկտեմբերին Փրանսական կառավարութիւնը խնդրած է անգլիական կառավարութենէն ճանչնալ Ֆրանսայի քաղաքական իրաւունքները Զատ լիճին արեւմտեան հիւսիսային եզերքներուն վրայ, դէպի ուր կը դիմէր Փրանսացի երկրախոյզ մը՝ Ժանթիլ։ Անգլիական կառավարութիւնը 10 դեկտեմբեր 1897ին կը պատասխանէ որ, եթէ ասկէ միւս խնդիրները կարգադրուին, Անգլիա դժուարութիւն չպիտի հանէ այս մասին, բայց պէտք չէ մոռնալ թէ այդ դիրքը կրնայ ապագային ճամբայ մը բանալ Ֆրանսայի դէպի Վերին Նեղոս, և թէ Թագուհւոյն կառավարութիւնը չի կրնար ընդունիլ երբեք որ ուրիշ եւրոպական պետութիւն մը ո և է իրաւունք կարենայ ունենալ Նեղոսի ծովելքին ո և է մէկ կէտին վրայ։ Պ. Հանօթօ, այն ատեն Ֆրանսայի արտաքին գործոց նախարար, վերապահութեամբ կը պատասխանէ այս յայտարարութեան։

Այս խնդրին վրայ ուրիշ ո և է բանակցութիւն չի կայ Ֆրանսայի և Անգլիոյ միջեւ՝ մինչեւ այն ժամանակ ուր Քիչնէր փաշա յաղթական Օմտուրման կը մտնէ։ Այն ատեն Պ. Տէլքասէ, Հանօթոյի յաջորդը, գիտնալով որ Մարշան Վերին Նեղոս կը գտնուի, այս պարագան կը ծանուցանէ Բարիզի անգլիական դեսպանին, և յոյս կը յայտնէ որ, եթէ երբեք Քիչնէր զօրավարը և Մարշան հարիւրապետը հանդիպին իրարու, իրենց կառավարութիւնները պիտի բանակցին այն քաղաքական հետեւանքներուն վրայ, որոնք կրնան յառաջ գալ Մարշանի ներկայութենէն Վերին Նեղոսի մէջ։

Երկու կողմէն կ'ապահովցուի որ ո և է պայքար տեղի չպիտի ունենայ՝ եթէ երկու արշաւախումբի պետերը հանդիպին իրարու։

Սեպտեմբեր 9ին Լորտ Սոլզպըրի կը հաղորդէ Պ. Տէլքասէի թէ Խարթումի էմիրին իշխանութեան ենթարկուած բոլոր երկիրները անգլիական և եգիպտական կառավարութեանց անցած են և թէ այս իրաւունքը չի կրնար ենթարկուիլ ոչ մէկ վէճի։

Այս յայտարարութեան վրայ, Պ. Տէլքասէ տեսակցութիւն մը կ'ունենայ սեպտեմբեր 18ին Բարիզի անգլիական դեսպան Սըր Էտմընտ Մօնսընի հետ, և կը յայտնէ թէ այդ պահանջումը չի կրնար վերաբերիլ նաև Ֆաշոտայի, զոր Ֆրանսա գրաւած է Խարթումի առնուելէն առաջ։

Պ. Տէլքասէ կ'ըսէ թէ կարելի չէ Ֆրանսայի դէմ իբր զէնք գործածել Սըր Էտվարտ Կրէյի Վերին Նեղոսի վրայ Անգլիոյ ունեցած քաղաքական բացարձակ իրաւանց մասին անգլիական Խորհրդարանին մէջ 1885ին ըրած յայտարարութիւնը, քանի որ Պ. Հանօթօ Փրանսական Ծերակոյտին մէջ իսկ կը բողոքէր այդ յայտարարութեամբ պարզուած տեսութիւններուն դէմ, և թէ անգլիական կառավարութիւնը այդ բողոքը ի վեր հանած չէ։ Մարտ 29ին, Լոնտոնի Փրանսական դեսպանը, Պարոն տը Գուրսէլ յատուկ պաշտօնագիր մը ներկայացնելով Լորտ Քիմպըրլիի, յայտնած է թէ Ֆրանսա վերապահումներ կ'ընէ այդ մասին։ Ասկէ զատ պէտք չէ մոռնալ թէ Փրանսական կառավարութիւնը երբեք ընդունած չէ 1890ին Անգլիոյ և Գերմանիոյ միջեւ տեղի ունեցած դաշնակցութիւնը՝ ափրիկեան սեպհականութեանց մասին։

«Քաղով սա կէտին, կը յարէ Պ. Տէլքասէ, թէ Մարշան դէպի Նեղոս ճամբայ ելած է 1896ին, այսինքն Սըր Էտուարտ Կրէյի յայտարարութիւններէն մէկ տարի ետքը, և թէ այս ընթացքը Ֆրանսայի կողմէ «քիչ բարեկամական» ընթացք մըն է, հարկ է ըսել թէ Մարշան ստորակարգեալ մըն է Պ. Լէօթառի՝ որ պաշտօն ունի Ֆրանսայի և Գոնկոյի դաշնադրութեան համաձայն Ֆրանսայի թողուած երկիրները պաշտպանել։ Այդ պաշտօնը ես իսկ յանձնած եմ իրեն, երբ Գաղթականութեանց նախարար, 1893ին, այսինքն Սըր Էտվարտ Կրէյի յայտարարութիւններէն շատ առաջ։ Այդ Թուականին Սուտան շատոնց Եգիպտոսի ձեռքէն ելած էր։ Ասկէ զատ, անկէ ի վեր շատ արշաւներ տեղի ունեցած են դէպի Վերին Նեղոս, առանց ընդդիմութեան հանդիպելու Լոնտոնի դահլիճին կողմէ։»

Բարիզի անգլիական դեսպան Սըր Էտմընտ Մօնսըն, ըստ Պ. Տէլքասէի, բան մը չի պատասխաներ այս առարկութեանց, և կը փութացնէ Ֆրանսայի արտաքին գործոց նախարարը թէ Անգլիոյ փափաքն է համաձայնութեան մը յանգիլ, կրկնելով սակայն թէ Անգլիա կապուած է իր նախկին յայտարարութիւններով և չի կրնար հրաժարիլ Ֆաշոտայի սեպհականութենէն։

Պ. Տէլքասէի և Սըր Էտմընտ Մօնսընի այդ տեսակցութեան հետեւեալ օրն իսկ, սեպտ. 19ին, Քիչնէր փաշա Ֆաշոտայի մէջ կը տեսակցէր Մարշանի հետ, որ կը յայտնէր թէ իր կառավարութենէն հրահանգ տրուած էր իրեն գրաւել Պահր-էլ-Ղազալ գետը մինչեւ այն կէտը ուր կը միանայ Պահր-էլ-Ճէպէլ գետին, ինչպէս նաև Շիլլուքներու երկիրը ճերմակ Նեղոսի ձախ եզերքին վրայ՝ մինչեւ Ֆաշոտա։ Յայտնի է թէ Քիչնէր փաշա բողոքած էր փրանսական գրաւման դէմ, եգիպտական դրօշ պարզած էր Ֆաշոտայի մէջ և պահակախումբ մը թողլով հոն՝ վերադարձած էր։ Այս տեսակցութեան արդիւնքը Բարիզի անգլիական դեսպանին կողմէ սեպտ. 27ին կը հաղորդուէր Պ. Տէլքասէի, որ կը պատասխանէր թէ՝ եթէ Լորտ Սոլզպըրի այս կարեւոր դէպքին վրայ որոշ տեղեկութիւններ ունի, փրանսական կառավարութիւնն ալ պէտք է իր աչքին առջեւ ունենայ Մարշանի տեղեկագիրը։ Սըր Էտմընտ Մօնսըն կը հարցնէ նոյն ատեն թէ Պ. Տէլքասէ պէտք կը զգա՞յ այդ տեղեկագրին սպասել Ֆաշոտան պարպելէ առաջ։ Նախարարը կը պատասխանէ թէ, չ'ուզեր յետաձգման միջոցներու դիմել, և կ'առաջարկէ անգլիական կառավարութեան՝ բաց հեռագիր մը ղրկել Մարշանի, հրաւիրելով զայն սպայի մը հետ Գահիրէ ղրկել իր տեղեկագիրը, որուն պարունակութիւնը Գահիրէի փրանսական ներկայացուցչին կողմէ հեռագրով հաղորդուէր Բարիզ։

Լորտ Սոլզպըրի կը հաւանի Պ. Տէլքասէի այս առաջարկին, և այս համաձայնութեան վրայ հետեւեալը կը հեռագրուի Մարշանի սեպտ. 30ին.

«Առ. հարիւրապետ Մարշան, Ֆաշօտա.

«Բարեբաղդ եմ հաղորդելով ձեզ՝ կառավարութեան շնորհաւորութիւններն ու շնորհակալութիւնները։ Ձեր ընկերներուն ալ ծառայութիւնները գնահատուած են և չպիտի մոռցուին։

«Հազարապետ անուանուած էք։

«Անգլ. կառավարութիւնը հաղորդած ըլլալով մեզ Քիչնէր փաշային ստացած տեղեկութիւնները, կարեւոր է որ իմանանք, կարելի եղածին չափ շուտ, ա՛յն տեղեկութիւնները զորս դուք կրնաք տալ մեզ այդ միջադէպին՝ և այդ միջադէպէն առաջ Ֆաշոտայի ունեցած դիրքին վրայ։

«Ձեր սպաներէն մէկուն յանձնեցէք ձեր տեղեկագիրը որ բերէ յանձնէ զայն մեր Գահիրէի ներկայացուցչին՝ անոր պարունակութիւնը ինծի հեռագրելու համար։

ՏԷԼՔԱՍԷ»

Բայց ժամանակը կ'անցնէր եւ բանակցութիւնները կը մնային ուր որ են։ Անգլիոյ արտաքին գործոց նախարարութիւնը տրամադիր չէր երեւար բանակցութիւնները վերսկսիլ Լոնտոնի մէջ։ Սոլզպըրի կ'ըսէր թէ «գործը կը նայուի Բարիզի մէջ և թէ կը յուսայ նպաստաւոր կարգադրութիւն մը։» Հոկտեմբեր 3ին Պ. Տէլքասէ վերսկսելով բանակցութիւնները Սըր Էտմընտ Մօնսընի հետ, կ'ըսէ թէ Ֆրանսացիներու ներկայութիւնը Վերին Նեղոսի վրայ թշնամական հանգամանք մը չունի Անգլիոյ դէմ, և սա յայտարարութիւնը կ'ընէ. «Մենք առաջին եղանք Ֆաշոտան գրաւող, և Խարթումի գրաւումէն երկու ամիս առաջ։ Անոր պարպումը պահանջելը ամէն բանակցութենէ առաջ տեսակ մը վերջնագիր տալ է։— Լաւ ուրեմն, Ֆրանսան ճանչցող ո՛ր անձը կրնայ տարակուսիլ իր պատասխանին վրայ։ Ձեզ [illegible] թէ կը փափաքիմ համաձայնիլ Անգլիոյ հետ, համաձայնութիւն մը որ նոյնքան նպաստաւոր է Անգլիոյ, որքան Ֆրանսայի. գիտէք որ հաշտարար տրամադրութիւններ ունիմ։ Այդ յայտարարութիւնները ըրի, անոր համար միայն որ դուք ալ ապահով ըլլաք թէ անոնք ազգային պատուոյն գծած սահմանէն անդին չպիտի տանին զիս։ Կրնամ երկու երկիրներուն միջեւ համաձայնութիւն գոյացնելու համար նիւթական զոհողութիւններ ընել, բայց իմ ձեռքիս մէջ ազգային պատիւը անաղարտ պիտի մնայ։ Այս դիրքին մէջ գտնուող ուրիշ ո և է մէկը տարբեր լեզու մը չպիտի գործածէր և ուրիշները թերեւս նոյն տրամադրութիւններն ալ ցոյց չի տային։»

Այս միջոցին Պարոն տը Գուրսէլ, որ տասնըութը ամիս ի վեր հրաժարած էր և կը պատրաստուէր իր հրաժեշտի գիրերը ներկայացնել Անգլիոյ Թագուհւոյն՝ որպէս զի իրեն յաջորդէ Պ. Բօլ Գամպօն, վերստին Լոնտոն կ'երթայ այն փափուկ պարագային մէջ աջակցելու Պ. Տէլքասէի։ Հոկտեմբեր 5ին երկար տեսակցութիւն մը կ'ունենայ Լորտ Սոլզպըրիի հետ։

Այս տեսակցութեան մէջ Լորտ Սոլզպըրի կ'ըսէ թէ Անգլիոյ գաղափարները Վերին Նեղոսի մասին յայտնի էին, թէ անոնք հրապարակուած էին Գերմանիոյ, Իտալիոյ և Գոնկոյի պետութեան հետ կնքուած պայմանագիրներու մէջ, և թէ Սըր Էտվար Կրէյ բացորոշ կերպով ժամանակին ի յայտ բերած է զանոնք. թէ Անգլիա իրաւունք ունէր գանգատելու Մարշանի ձեռնարկին դէմ, որ լուռ կերպով կազմակերպուած էր և այն ատեն միայն երեւան ելած էր երբ փրանսացի սպան Ֆաշոտա հասած էր արդէն։ Ինք եւ իր մարդիկը Քիչնէր փաշայի յաղթանակին շնորհիւ միայն կենդանի մնացած են։ Պ. Մարշան գողունի կերպով սպրդած է Ֆաշոտա՝ այն պահուն որ անգլօ-եգիպտական բանակը կը գրաւէր Խարթումը և էմիրին նախապէս տէր եղած հողերուն կը տիրէր։

Լորտ Սոլզպըրի չուզելով բանակցիլ բուն խնդրին վրայ, Պարոն տը Գուրսէլ ըսեր է թէ Ֆաշոտան պարպելը լուծում մը չէ։ Ո՞ւր պիտի քաշուի Մարշան, ո՞ր սահմանին վրայ։ Անհրաժեշտ է ուրեմն որ Ֆաշոտայի պարպումը եթէ տեղի ունենայ (Ֆրանսայի դեսպանը կ'ըսէ թէ բացարձակապէս չէր մերժած ընդունիլ այս պարագան ենթադրաբար), կանխաւ գոյանալիք համաձայնութեամբ մը ճշդուի անոր գործադրութեան եղանակը և հետեւանքները։ Մէկ խօսքով, հարկ է բարեկամաբար սահմանները ճշդել։ Ֆրանսա չի կրնար ընդունիլ որ իր Կեդր. Ափրիկէի երկիրները միայն զրկուին՝ բաց ճամբայ մը ունենալէ դէպի Վերին Նեղոս, մինչ ուրիշ եւրոպական պետութիւններ, Անգլիոյ բացորոշ հաւանութեամբն իսկ, տէր են ընդարձակ երկիրներու Վերին Նեղոսի եզերքներուն վրայ։

Լորտ Սոլզպըրի, Ֆրանսայի դեսպանին այս խօսքերուն վրայ լրջօրէն խորհրդածելէ ետքը, կ'ըսէ թէ պէտք եղածին չափ չի գիտեր Ափրիկէի երկիրներուն աշխարհագրութիւնը, անմիջապէս պատասխանելու համար սահմանագծի մը մասին, բայց կը յարէ թէ այս տեսակ ծրագրի մը չի կրնար ձեռք զարնել խորհրդակցելէ առաջ իր պաշտօնակիցներուն հետ, որոնք նոյն միջոցին բացակայ էին Լոնտոնէ։ Նախարարապետ Լորտը կ'աւելցնէ թէ կը յուսայ որ հանրային կարծիքը կը հանդարտի և կը չափաւորուի։

Հոկտեմբեր 12ին նոր տեսակցութիւն Լորտին և փրանսական դեսպանին միջեւ, ուր դիւանագիտական նուրբ տեսութիւններ կը պարզուին երկու կողմէ։ Իբր եզրակացութիւն, Լորտ Սոլզպըրի առաջարկ կը հարցնէ Պարոն Լը Գուրսէլի թէ ստացած հրահանգները թոյլ կու տա՞ն իրեն առաջարկներ ներկայացնել։ Ֆրանսայի դեսպանը Պ. Տէլքասէի գրած նամակին մէջ հետեւեալ կերպով կը պատմէ իր պատասխանը.

«Ըսի իրեն (Լորտ Սոլզպըրիի) որ, թէև նոր հրահանգներ չունիմ, սակայն արտօնուած կը զգամ ինքզինքս կանխաւ ստացած հրահանգներովս Գոնկոյի հովիտին փրանսական ստացուածքներուն համար պահանջել հարկ եղած բաց ճամբան դէպի Նեղոս, այսինքն Պահր-էլ-Ղազալի հովիտը և թէ Ֆրանսայի ու Անգլիոյ ալ շահերը կը պահանջեն կեդրոնական Ափրիկէի վաճառականութեան առջեւ չգոցել անոր այդ բնական ճամբան։ Այդ ճամբուն գործածութիւնը կրնայ ի հարկին ապահովուիլ վաճառականութեան տեսակէտով մասնաւոր պայմանագրութեանց համաձայն, նման այն պայմանագիրներուն որոնք կնքուած են Նիկէրի երկիրներուն համար։ Այս կերպով պիտի կրնանք ճշդել կատարելապէս մեր ազդեցութեան շրջանակը Զատ լիճին և Վերին Նեղոսի միջեւ, միակը որ անորոշ մնացած է մեր վերջին պայմանագրութենէն ի վեր։ Եթէ այս կէտերուն վրայ համաձայնինք, Ֆաշոտայի խնդիրը ա՛լ դժուարութեանց պատճառ չի կրնար ըլլալ և ինքնին միջադէպէն կը վերնայ։ Լորտ Սոլզպըրի պատասխանեց թէ պիտի մտածէ այն փափաքին զոր յայտնեցի իրեն Ֆրանսայի համար ճամբայ մը վերապահելու Վերին Նեղոսի վրայ՝ Պահր-էլ Ղազալ գետին միջոցաւ, բայց ամէն պարագայի մէջ պէտք ունի խորհրդակցիլ միւս նախարարներուն հետ, որոնց մեծ մասը բացակայ են հիմայ Լոնտոնէ։»

Հոս կը վերջանայ Դեղին Տետրակը Ֆաշոտայի վրայ։ Ինչպէս կ'երեւայ, թէ՛ փրանսական և թէ՛ անգլիական կառավարութիւնները ամէն բան կ'ընեն պատուով ելլելու համար այս անախորժ միջադէպէն։

Ֆրանսա չ'ընդդիմանար Ֆաշոտան պարպելու, պայմանաւ սակայն որ ունենայ բաց ճամբայ մը Վերին Նեղոսի վրայ, այսինքն Պահր էլ-Ղազալ հովիտը։ Թէեւ հեռագիրը հաղորդեց թէ Լորտ Սոլզպըրի հինգշաբթի Նախարարներու Խորհուրդէն ետքը տեսակցած է Լոնտոնի փրանսական դեսպանին հետ, սակայն յայտնի չէ դեռ թէ ինչ եղած է Անգլիոյ նախարարապետին պաշտօնակիցներուն կարծիքը այս մասին։

ԷՐԶՐՈՒՄԻ
ԱԶԳԱՅԻՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐԸ

(Թղթակցութիւն «Արեւելք»ի)

ԷՐԶՐՈՒՄ, 6 հոկտ.

Քաղքիս ազգ. վարժարանները օգոստ. 31ին վերաբացուեցան և 15 օրուան մէջ, ուսանողները նախորդ տարուան դասերու վերաքաղերով զբաղելէ ետքը, կանոնաւոր դասաւանդութեան սկսան։ Երկսեռ պաշտօնէից թիւը 50ը կ'անցնի. իսկ ուսանողներու թիւը՝ 1500էն աւելի է։ Ամսական ծախքն է 70 ոսկիի մօտ գումար մը, նախորդ տարուընէ 10 ոսկի աւելի։ Այս գումարին հազիւ $^{1}/_{3}$ը թոշակներէ կը գանձուի, իսկ մնացածը կը վճարէ Առաջնորդարանի սնտուկը, եկեղեցապատկան կալուածներու հասոյթէն։ Թոշակներն ամսական են և կը գանձուին ամսէ ամիս 1-10 ղրշ։ Աշակերտներու մեծագոյն մասը աղքատիկ է, ստակ վճարելու անկարող։

Աշակերտներու շատութեան պատճառաւ, տեղւոյ անձկութիւնը տարիներէ ի վեր զգալի էր։ Այս տարի, արձակուրդին մէջ, տեղւոյս Ուսումն. Խորհուրդը, գաւառային Վարչութեան հաւանութեամբ ձեռնարկեց Արծնեան Մայր Վարժարանին կից քարուկիր երկյարկանի շէնք մը շինել, որուն արտաքին մասը այս ամառ բոլորովին աւարտած է և ներքին շինութիւններն ալ յուսալի է որ մինչեւ ամսոյս վերջերն աւարտին։ Ստորին յարկն այս տարի անգործածելի պիտի մնայ, թէ՛ խոնաւ և թէ՛ անյարմար ըլլալուն պատճառաւ։ Վերնայարկի 7 դասարանները խիստ ճաշակաւոր կերպով շինուած են. քիչ օրէն ուսանողները կը փոխադրուին նոր շէնքին մէջ. հինն ալ դարձեալ պիտի գործածուի։ Էրզրումցիները այդ շէնքին համար ծախսած են ընդամէնը 800 ոսկւոյ մօտ գումար մը, ինչ որ պզտիկ բան չէ։ Իցի՛ւ թէ Ուսումն. Խորհուրդը [illegible] մայր-վարժարանին (աղջկանց) մօտերն ալ յառաջիկային յաջողէր նոր շէնք մը բարձրացնել, աղջիկներն ալ ազատելու համար 60-80 ուսանողներով խճողուած դասարաններու [illegible] մթնոլորտէն։

Էրզրում ունի, բացի Սանասարեան վարժարանէն և Արծնեան, [illegible] անուամբ հինգ ազգ. վարժարաններէն, որոնց վերջին երկուքն ունին յարակից մէկ մէկ Մանկապարտէզ, երկու Մանկանոց, որոնցմէ մէկը Կարմիր-Վանքին մէջ բացուած, վանահայր Տ. Կորիւն Վ. [illegible] նախաձեռնութեամբ։

Այս Մանկանոցին ամէն ամիս [illegible] Հայր կը ղրկէ իր նպաստ 5 ոսկի, Պ. Կ. [illegible] 10 ոսկի, տարեկան 180 օսմ. ոսկի. 20 ոսկի ալ կը գանձուի 4 թոշակաւոր գիշերօթիկ աշակերտներէ, ընդ ամէնը 200 ոսկի, բացի ժողովրդային նուիրատուութիւններէ։ Մանկանոցն ունի 36 տղայ, 4 թոշակաւոր աշակերտ և 7 երթեւեկ [illegible], ընդամէնը 47 աշակերտ, որոնք [illegible] քաղքին, Խնուսի, Մուշին, [illegible]։ Նախնական կրթութիւն մը կը տրուի հոն և [illegible] կը սորվեցնեն։ Մաքրութեան մասին այցելուները գոհունակութիւն կը յայտնեն, [illegible] Հայերէն և Թուրքերէն [illegible]. միւս [illegible] մէջ [illegible] են աշակերտները։ Կը յուսանք թէ այս տարի աւելի [illegible] այս Մանկանոցը։ Քաղքիս ազգ. Մանկանոցը բացուած է ազգային ծախքով, միայն 6 տղայ [illegible] պաշտօնեայ են. ուսանողներու թիւն է 35. [illegible] Արծնեան վարժարանին [illegible]։ Այս Մանկանոցին ներքին [illegible] պաշտօնեան է [illegible] էֆ. [illegible]։

Տեղւոյս [illegible] Մր. [illegible] Մանկանոցը մը [illegible] որուն ներքին հսկողն է [illegible] տիկին, [illegible]։

Էրզրումի ազգ. վարժարաններու [illegible] տէր [illegible] է [illegible] էֆ. [illegible], որ [illegible] է հոս, ինչպէս նաև Երզնկացիներու և Պոլսեցիներու [illegible]։ [illegible]։

Քաղքիս մէջ կարող վարժուհիի [illegible] մը կայ։ [illegible] Հախիխեան(?) վարժարանի մէջ այս տարի [illegible] դասարան մըն ալ բացուեցաւ. միւս կողմէ, [illegible] վարժուհիներու զարգացման համար, ուսման դասընթացք մը [illegible] Սեպտ. 28էն 20-25 վարժուհի ամէն օր, ժամ $9\frac{1}{2}$էն վերջ, կը [illegible] Հախիխեան վարժարանին մէջ և [illegible] ուսանողական [illegible] գրասենեակ [illegible] կը գրուին։ Ասոնց [illegible] Տ. Զաւէն Ծ. Վ. և [illegible] ուսուցիչները։

Աղջկանց վարժարանները [illegible] և [illegible] կարօտ են [illegible] Փերոնէ(?) [illegible] Ն.

ՍԱՄՍՈՆԷՆ արժանահաւատ ազգայինի մը հետեւեալ տողերը կ'ուղղէ խմբագրութեանս. «Արեւելք»ի 2817 թիւ թերթին մէջ Տրապիզոնէն գրուած նամակ մը կարդացի, Գ. Ա. ստորագրութեամբ, որ ծանուցանելով թէ քաղքին ամէնէն հարուստ հայը մեռած է, կը յարէ թէ հանգուցեալը իր ութսուն տարիները կեանքի ընթացքին մէջ [illegible] բարեգործութիւն ըրած չէր [illegible]։ [illegible] կը յիշեմ քանի մը [illegible] Սամսոնի մէջ, իր [illegible] Սրբազան [illegible], որպէս զի [illegible] տեղեկութիւններ ներկայացնէ [illegible]։ Իր [illegible] կը մնան [illegible] կրնար մոռնալ թէ [illegible] եղած է [illegible], բայց [illegible] կալուածներ որոնք կանգուն են ցարդ Պաֆրայի և Սամսոնի մէջ։ — Մ. Մ.»

ԱԶԳԱՅԻՆ

Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը, իր հետ ունենալով Պատրիարքարանի գործակատար Տիգրան էֆ. Տէր Ներսէսեանը, երէկ Կայս. Պալատ գնաց և տեսակցեցաւ Ա. քարտուղար Վսեմ. Թահսին պէյի հետ։

—Էնկիւրիի առաջն. տեղապահը հարցուցած է Պատրիարքարանի թէ ամուսնի մը խելագարութիւնը հաստատուած ըլլալէն վերջը, կնոջը կրկին ամուսնութեան արտօնութիւն չի՞ կրնար տրուիլ։ Նմանօրինակ տխուր պարագայ մըն ալ ներկայացած է Երզնկայի մէջ, ուր Մարիամ Պագալեան անուն կնոջ էրիկը խելագարութեամբ կը տառապի 13 տարիէ ի վեր։ Կինը գլխաւորապէս Ս. Հայրապետին ներկայացուցած էր իր կացութիւնը և կրկնամուսնութեան հրաման խնդրած։ Ն. Ս. Օծութիւն յանձնարարած է Պատրիարքարանին որ Երզնկայի Առաջնորդարանէն ստուգուի խողութիւնը և տեղեկագրուի էջմիածին։

Տարակոյս չկայ որ այս երկու համանման պարագաներուն մէջ, Ս. Հայրապետը՝ այն լուսամիտ ու գործնական ըմբռնումով որուն օրինակները տուաւ ամուսնութեան կենսական հարցին մէջ, Առաջնորդարաններուն վաւերական տեղեկութիւնները Պատրիարքարանի միջոցաւ ստանալէ ետքը, պիտի արտօնէ այդ դժբաղդ կիները ամուսնանալ ու վերականգնել իրենց քայքայուած ընտանիքները։

—Ուսումնական Խորհուրդը գումարուեցաւ երէկ Բերայի Արձեւատանոյին մէջ, ատենապետութեամբ Տոքթ. Թորգոմեան էֆ.ի։

1. Խորհուրդը դժգոհութիւն յայտնելով Բերայի վարժարանաց ուսուցիչներէն ոմանց՝ իրենց մասնակի հաշիւները պահանջելու եղանակի մասին, հարկ դատեց ղեկոյցներ ընել բողոքարկուներուն, և Թաղ. Խորհուրդին հետ բանակցելէ ետքը, պարտ ու պատշաճը տնօրինեց։

2. Տիկին Զապէլ Տօնէլեան իր Գործնական Բերականութիւն արդի աշխարհաբարի անուն դասագրքին Բ.րդ մասն եւ պատրաստած և ի վաւերացումն ներկայացուցած ըլլալով, յանձնուեցաւ Փուրգէն էֆ.ի ի քննութիւն և ի տեղեկագրութիւն։

3. Պարտիզակի ազգային վարժարանի չորս ուսուցիչներու համար վկայականներ խնդրուած ըլլալով, յանձնարարուեցաւ տեղւոյն Թաղ. Խորհուրդին՝ խնդիրը իր օրինաւոր ձեւին մէջ ներկայացնել, նկատողութեան առնուելու համար։

5. Ուշադրութեան առաւ Իճատիէի ազգ. վարժարանի Հոգաբարձութեան և ուսուցիչ Թովմաս էֆ. Աճէմեանի միջեւ ծագած մէկ խնդիրը, այս վերջնոյն հրաժարեցուցմանը առթիւ, և լսելէ յետոյ երկու կողմերը, պաշտօն յանձնեց իր անդամներէն Ցակոբ Փուրգէն էֆ.ի, այս մասին տեղական քննութիւն մը կատարել։

5. Պալատու Խորէնեան ազգ. վարժարանին ուսումնական վիճակին վրայ հարկ եղած տեղեկութիւնները ստանալէ ետքը, որոշեց կրկին անգամ հրաւիրել Թաղ. Խորհուրդը իր յառաջիկայ նիստին։

6. Որոշեց Ազգ. Մատենադարանի կարգադիր Մասնախումբն ի նիստ հրաւիրել յառաջիկայ շաբաթ օր, (25 հոկտ.) Ղալաթիոյ Մատենադարանին մէջ, ձեռնարկելու համար իր պաշտօնին։

7. Տեղեկանալով որ Բ. Հիսարի ազգ. վարժարանի ուսուցիչը չուի ի ձեռին ուսուցչական վկայական, յանձնեց կրթական տեսուչ էֆ.ին ստուգել այս պարագան և յայտագրել իրեն։

Ժողովը գրաղեցաւ նաև կրթական մասնաւոր խնդիրներով։

Վաղը, կիրակի, 18 հոկտ., Ջ. Մելքիսեդեկ Արքեպիսկ. Մուրատեանց, Թաղ. Խորհրդոյս հրաւիրմամբ, հանդերձեալ է Ս. Պատարագ մատուցանել և հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել ի հանգիստ հոգւոյ նորոգ հանգուցեալ բարեյիշատակ Ցարեթիկ էֆ. Նեվրուզեանի, որդի Ս. Եկեղեցւոյս հիմնադիր և բարերար Նեվրուզեան Ցարութիւն Ամիրայի։

Թաղ. Խորհրդոյ Ենի-գիւղի

Ատենադպիր — Ատենապետ

Թ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ — ՏՔԹ. Ս. ԼԱՊՃԻՆՃԵԱՆ

ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Այնի օրուան հեռագիրները համառօտիւ ծանուցին Ֆրանսայի Երեսփ. Ժողովին բացման զանազան պարագաները ու արդիւնքը։ Երէկուան առնուած Վիեննական թերթերը կը պարզեն կառավարութեան կողմէ խորհրդարանի չէնքին շուրջը ձեռք առնուած միջոցները, կուսակցութեանց կացութիւնը և յուզումը։ Ելմտական Նախարար Պ. Բէյդրալի կողմէ 1899ի պիւտճէին ներկայացուելէն և Տրէյֆիւսի խնդրին վերաբերեալ հարցապնդումներու ցանկին ընթերցումէն ետքը, Նախարարապետ Պ. Պրիսոնի առաջին խօսքերը մեծ տաղտկութեամբ և գրեթէ անտրտունջ ընդունուեցան։ Պ. Տէրուլէտի հարցապնդումը, և զօրավար Շանուանի յանկարծ հրաժարական տալը յիշատակելէ ետքը, հետեւեալ կերպով կը նկարագրեն նոյն վերսկսումը Պ. Պրիսոնի՝ Հանրապետութեան նախագահին պալատէն վերադարձէն ետքը։

Շանուան զօրավարին հրաժարումէն ետքը՝ գրեթէ երկու ժամ դադար եղաւ. բոլոր կուսակցութիւնները կը խորհրդակցէին և նրանցմէներուն մէջ մեծ ազդեցութիւն կը տիրէր։ Հանրավարական կուսակցութեան պատրիմանդներուն աչքը բացուած կ՛երեւար Շանուան զօրավարին հրաժարելովը և ամէն ոք այդ հրաժարականին վրայ կը խօսէր, ի հարկին զայն քննադատելով. սակայն ամէնուն ալ կարծիքը այն էր թէ դահլիճը չակերտ կրնայ պաշտօնի վրայ մնալ առաջ եկած այս կացութեան մէջ։ Ժամը 5ին նիստը վերաբացուեցաւ և Պ. Պրիսոն բեմ ելնելով ըսաւ. «Պատերազմական նախարարին հրաժարելովը առաջ եկած կացութիւնը քննեց նախարարութիւնս (Ծափահարութիւններ)։ Որոշեցինք խնդրել Հանրապետութեան Նախագահէն որ պատերազմական առժամեայ Նախարար մը կարգելու հրամանագիր մը ստորագրէ և մինչեւ այդ անուանումը կը խնդրեմ որ հինգշաբթիի յետաձգուի վիճաբանութեան շարունակութիւնը և այսպէս յայտնուի թէ քաղաքային իշխանութիւնը զինուորականէն աւելի գերակշիռ հանդամանք մը ունի. (Աջմասէն ցոյցեր, հաւանութեան նշաններ)։

Նախարարապետէն յետոյ բեմ ելաւ Պ. Ֆուռնիէ, ընկերվարական երեսփոխանը, որ պաշտպանեց յետաձգման առաջարկը, որպէս զի կառավարութեան համար կարելի ըլլայ կարգապահութիւնը չխանգարել և Հանրապետութեան փրկութեանը համար իր պարտքը կատարել։ «Շանուան զօրավարին հրաժարականը խռովարար կանխամտածութեան մը ցոյցն էր», ըսաւ։ (Համակրութեան բուռն նշաններ. ձախակողմեաններու կողմէ սուլոցներ)։

Կղերական Պ. Էրնեստ Ռօշ կը գոչէ. — «Քաղաքային իշխանութեան առաջինը այս ժողովն է և այս քաղաքային իշխանութիւնը՝ նախարարութենէն առաջ հաշիւ տալու պէտք չէ որ իր նստաշրջանը փակէ։» — Ընկերվարական Պ. Շարլ Պօ կը հաստատէ թէ ժողովը պէտք չէ որ յախուռն ընթացք մը ունենայ և կարեւորութիւն տայ խռովարար զօրավարի մը խօսքին։ (Բուռն ցոյցեր, ձախակողմեաններու կողմէ. բողոքի ձայներ)։

Պ. Պրիսոն (միջամտելով). — Այդ տեսակ բան մը չէի գտներ Շանուան զօրավարին հրաժարականին մէջ։ Միայն այսօրէն միջոցով եղած հրաժարական մըն է, ուրիշ ոչինչ։

Նախագահը պարզաւեց Պ. Պօյի գործածած բացատրութիւնը և զայն ի կարգ հրաւիրեց։

Ասոր վրայ տը Մէօն կոմսը բեմ ելլելով յետաձգումի առաջարկին դէմ խօսեցաւ և երկարօրէն պարսաւեց Նախարարութեան ընթացքը։ Պօտրի տ՛Ասօն ալ Նախարարութեան դէմ խօսեցաւ որ կ՛ուզէր անուանարկել Շանուան զօրավարը, այն քաջ ու հաւատարիմ զինուորը։ Նախկին Նախարարապետ՝ Պ. Րիպօ յանուն իր բարեկամներուն, որոնց մէջ կ՚էին Պ. Մէլինի և Պ. Պարթուի՝ նախկին նախարարներուն՝ անունները, պաշտպանեց յետաձգումը։

Կոմս տը Մէօն կրկին բեմ ելլելով վիճաբանութիւնը վերսկսելու դէմ խօսեցաւ։ Վիճաբանութիւնները փակուեցան։ Երեսփոխաններէն ոչ ոք քաղաքային իշխանութեան գերակշիռ ըլլալուն դէմ խօսեցաւ։ Կոմսը շնորհաւորութիւններ ընդունեց նախարարութեան օրակարգին դէմ խօսելուն համար, քանի որ բանակին դէմ յարձակումները այդպէս անպատիժ կը մնային։

Բազմաթիւ օրակարգեր ներկայացուեցան, որոնց հեղինակներն էին՝ Րիպօ, Իզամպէր, Լօրօրթ, Բէլլըթան, Բուանքարէ, Մէլին, Ֆուռնիէ։ Պ. Պրիսոն հաւանութիւն յայտնեց Րիպօ Լօրօրթ օրակարգին։ Այդ միջոցին երբ Քավէնեաք բեմ ելաւ մեծ աղմուկով ընդունուեցաւ, ամէն կողմէ աղաղակներ կը բարձրանային. «Ո՞ւր է ածելին» կը պոռային։

Պ. Պրիսոն բարեփոխում մը առաջարկեց, որ մերժուեցաւ։

Հանրավարական կուսակցութեան առաջարկած օրակարգը առաջնութիւն ստացաւ և այդ օրակարգին առաջին մասը — «Ժողովը կը հաստատէ քաղաքային իշխանութեան գերակշիռ հանդամանքը և վստահութիւն ունի բանակին վրայ» — 2ի դէմ 559 քուէով ընդունուեցաւ,

Պ. Պերժէ հետեւեալ մասը աւելցնել առաջարկեց. «Ժողովը կը պարսաւէ կառավարութիւնը, որ ուշադրութիւն չընծայեց բանակին»։ Պ. Սարիէն և քանի մը երեսփոխաններ թէր ու դէմ խօսելէ վերջ այս բարեփոխումը քուէի դրուելով մերժուեցաւ 261ի դէմ 274 քուէով։

Վերջապէս Պ. տը Մահի բարեփոխում մը առաջարկեց հետեւեալ կերպով. «Կառավարութիւնը կը հրաւիրէ վերջ մը տալ բանակին դէմ մղուած պայքարին», որ ընդունուեցաւ 243ի դէմ 296 քուէով։

Ապա՝ արմատական Պ. Պերթօ առաջարկեց որ ժողովը նոր ջուէարկութեամբ մը յայտնէ թէ նախարարութեան վրայ վստահութիւն ունի։ Այս առաջարկը 234ի դէմ 286 քուէով մերժուեցաւ և դահլիճին անդամները անմիջապէս իրենց նստարաններէն հեռացան։

Ասոր վրայ քուէի դրուեցաւ Րիպօ-տը Մահի օրակարգը որ 28ի դէմ 460 քուէով ընդունուեցաւ։ Ցաջորդ նիստը նոյեմ. 4ին տեղի պիտի ունենայ։ Նախարարութիւնը անմիջապէս Էլիզէի Պալատը գնաց։ Ժողովին մէջ ընդհանուր կարծիքն այն էր թէ Պ. Տիւբիւի կամ Պ. Րիպօ պիտի կազմեն նոր Նախարարութիւնը։

Ծերակոյտը նոյն օրը շատ կարճ նիստ մը ունեցաւ։

(Նորագոյն տեղեկութիւններ կարդալ այս օրուան Թղթաբերի բաժնին մէջ)։

* * *

ՏՐԷՅՖԻՒՍԻ ՎԵՐԱԴԱՏՈՒՄԸ. — Ինչպէս երէկ ծանուցինք հեռագիրներու բաժնին մէջ, Բարիզի Վճռաբեկ Ատենի եղեռնական ճիւղը հինգշաբթի օրը սկսաւ քննել Տիկին Տրէյֆիւսի աղերսագիրը որով վերադատում կը պահանջէ իր ամուսնին համար։ Դատասրահը լեցուած էր։ Տիկին Տրէյֆիւս և Պ. Պ. Լապորի ու Տրմանժ ներկայ են։ Տեղեկաբեր Պ. Պառկարդյո ընդհ. դատախազ Պ. Մանոյի պահանջման գրին վերլուծումը, ուր ըսուած է թէ խարդախութիւն մը գործող անձնաւոյան գնդապետ Հանրիի վկայութիւնը նոր իրողութիւն մըն է որ բաւական կրնայ ըլլալ վերադատում պահանջելու։ Պ. Պառ. յետոյ կարդաց երկար տեղեկագիր մը ուր կը քննէ զանազան տեղեկագիրներ՝ Տրէյֆիւս հարփիւրաղետին հարցաքննութեանը վրայ. մէջ կը բերէ Տրէյֆիւսի յաճախ բրած յայտարարութիւնները իր անմեղութեանը մասին, կը քննէ պորտրոյին խնդիրը որ միակ փաստը կը մնայ ամբաստանութեան։

Բայց, կը յարէ, եթէ պորտրոն Տրէյֆիւսի դատապարտութեան գլխաւոր ապացոյցն է, պէտք է դատապարտութիւնը մէջտեղէն վերնայ, որովհետեւ փորձագէտներու տեղեկագիրները հակասական են։ Տրէյֆիւսի վերագրուած խոստովանութիւններուն համար Պ. Պառ. կ՛ըսէ. «Ենթադրելով իսկ որ Տրէյֆիւս խոստովանած ըլլայ կաշառակերութեան համար հրապուրանքներ բրած ըլլալու յանցանքը, ասկէ չի հետեւիր թէ մատնութիւն գործած ըլլալը խոստովանած է»։ Տեղեկաբերը ցաւ յայտնեց որ զինուորական ատեանը չէ կրցած լոյս սփռել քողարկեալ կնոջ գործին վրայ։ Պ. Պառ. յիշեց Բիքառ գնդապետին կողմէ նախարարներուն ուղղուած նամակները, որոնց մէջ գնդապետը կը պատմէ թէ Թող շտուին իրեն որ Տրէյֆիւսի անմեղութիւնը հաստատէ։ Զօրավար Կոնս ըսեր է «Մխոքերնուդ կ՛անցնի՞ք։ Լաւ գիտէք թէ զօրավար Մերսիէ ու Ասօ ալ գործին խառնուած են։» Բիքառի ուրիշ մէկ նամակը կ՛ըսէ թէ զինուորական ատեանի խորհրդակցութեանց սենեակին մէջ գաղտնի թուղթեր հաղորդուած են։

ԿՈՄՍ ՄՈՒՐԱՎԻԷՎ, ինչպէս հեռագիրը ծանոյց, Վիեննայէն Լիվատիա գնաց, Բարիզ ու Վիեննա կատարած իր ուղեւորութիւններուն համար Ջարին մատուցանելու և Ն. Վեհափառութեան հրամանները ստանալու։ Կոմսին մեկնելուն առջի օրը Վիեննայի կէս-պաշտօնական և անպաշտօն գլխաւոր թերթերը յայտնեցին այն դոհունակութիւնը զոր Մուրավիէվ կոմսին Վիեննա ժամանումը պատճառեց աւստրիեւհունգարական պետութեան վաւերական շրջանակներուն մէջ։ Կ՚ըսեն թէ Ռուսիոյ արտաքին գործոց նախարարը այդ ուղեւորութիւնը կատարեր է Ջարին մասնաւոր բաղձանքին համաձայն, որ երկար ատենէ ի վեր արդէն առաջադրած էր իր արտաքին գործոց նախարարը այցելութեան ղրկել Ֆրանց Եոզէֆ կայսեր Վիեննայի մէջ։ Մուրավիէվ կոմսը արդէն երկու անգամ Բարիզ այցելած էր. իր անուանումէն քիչ ետքն ալ այցելութիւն տուած էր հանրապետութեան նախագահին և յետոյ Գերմանիոյ կայսեր։ Ջարը որ իր գահակալութենէն ի վեր կը փափագի բարեկամական յարաբերութիւններ ունենալ Աւստրիոյ-Հունգարիոյ հետ, ուզած է որ իր արտաքին գործոց նախարարը այցելութիւն տայ Ջարին։ Բեղերապուրկէն ուղղակի հարցուեցաւ Վիեննա թէ Մուրավիէվ կոմսին այցելութիւնը հաճելի կ՚ըլլա՞յ Վիեննայի մէջ. պատասխան տրուեցաւ թէ Ֆրանց Եոզէֆ կայսրը հաճութեամբ պիտի տեսնէ Ռուսիոյ արտաքին գործոց նախարարը։ Մուրավիէվ կոմսին և Վիեննայի բարձրաստիճան անձնաւորութիւններուն միջեւ տեղի ունեցած զանազան տեսակցութիւններու առարկայ եղած է քննութիւնը միջազգային քաղաքականութեան վերաբերող օրուան խնդիրներուն որոնք առաւել կամ նուազ ուղղակի առնչութիւն ունին Ռուսիոյ և Աւստրիոյ-Հունգարիոյ շահերուն հետ։ Այս տեսակցութիւններէն սա արդիւնքը գոյացեր է թէ երկու տէրութիւններու քաղաքականութիւնը վարող անձերը միեւնոյն կարծիքը ունին։ Մուրավիէվ կոմսը, կը յարեն Վիեննայի թերթերը, որ Աւստրիոյ մայրաքաղաքը տուած այցելութենէն լաւ տպաւորութիւն մը կը տանի իր հետը, այդ հաճելի տպաւորութեան տակ Ջարին պիտի մատուցանէ իր ուղեւորութեան արդիւնքը։

ԼՈՆՏՈՆԷՆ հինգշաբթի օրուան թուականով կը հեռագրեն թէ ծովային պատրաստութեան սակը, որ անգլեւֆրանսական պատերազմի մը երկիւղին հետեւանքով շատ բարձրացած էր, զգալաբար նուազած է։

ԻՏԱԼԻՈՅ արքունիքը քանի մը օր ալ Մոնցա պիտի մնայ, Նաբոլի իշխանին ամուսնութեան տարեդարձը տօնելու։ Ետքը արքայական բոլոր ընտանիքը Թուրինօ պիտի երթայ, ազգային արուեստահանդէսին փակման առթիւ։ Արքունական մեծ պարահանդէս ու հացկերոյթ պիտի տրուին հոն։

—Իտալիոյ գահաժառանգ իշխանը, որ զօրավար է, այդ նիւթին վրայ մեծերս հրատարակութիւն մը պիտի ընէ։ Մասնագէտներ կ՚ըսեն թէ տեսակին մէջ ամէն կարեւորը ու լաւագոյնը պիտի ըլլայ։

ՉԻՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ. — Հոկտ. 23ին չինական զօրքեր քանի մը անգլիացի ճարտարագէտներու վրայ յարձակեր են Մանօ-Բօյի կամուրջին մօտ, որ դէպ ի Հանքօու-Բէքինի երկաթուղիի գիծը կը տանի։ Երկու ճարտարագէտ վիրաւորուեր են։ Երկաթուղիի պաշտօնեայ մը սպաններ է։ Բաօ-Թէնկ-Ֆուի մօտ հեռագրական թելերը կտրեր են։

ՀԱՅՆՐԻՔ ԻՇԽԱՆԸ. — Պերլինի լրագիր մը կ՚ըսէ թէ Հայնրիք իշխանը յառաջիկայ տարիէն ետքը Չինէն Գերմանիա պիտի դառնայ, որովհետեւ իշխանը կ՚ուզէ տակաւին ժամանակ մը վարել Ծայր. Արեւելքի գերման յածաւորականներուն հրամանատարութիւնը։

ՄԱՐՇԱՆԻ համար Բէռբէր Լոյս կ՚իմանայ թէ Բարիզ ղրկած տեղեկագրին մէջ ամէնէն վերջը ըսեր է որ եթէ քաղաքականութիւնը պարտաւորէ զինքը գրաւած տեղը ձգելու և Անգլիացիներու առաջնորդութեամբ Աֆրիկէի Ֆրանսական հողին վրայ վերադառնալու, ան ատեն պիտի ստիպուի վերջ տալ իր կեանքին։

ԲՈՐԹՕ-ՐԻՔՕՅԷՆ սպանիական կառավարութիւնը հեռագիր մը ստացաւ թէ Բորթօ-Րիքոյի ամերիկեան հրամանատարը Սպանիոյ հետ այնպէս վարուած է, ինչպէս եւրոպական ազգերը վարուած են Չինու հետ։ Ամերիկայի հրամանատարը պատուիրեր է սպանիական շոգենաւի մը որ առնէ Բորթօ-Րիքօ մնացած սպանիացի զօրքերը։ Նաւապետը պարզ տեղը բողոքեր է ըսելով որ Հավանա պիտի երթայ հիւանդ զինուորներ առնելու։ Սպանիական թերթերը զայրացած են այս լուրին համար և հաւանական կը գտնեն որ սպանիական կառավարութիւնը բողոքէ Ամերիկացիներուն այս ընթացքին դէմ։

ՍԵՐԲԻՈՅ Թագաւորը Քրուշէվացի առաւօտորձերուն ներկայ գտնուելէ ետքը անցեալ կիրակի Պէլկրատ վերադարձաւ։ Կայարանին մէջ զինքը դիմաւորեցին բոլոր նախարարները, զինուորական ու քաղաքային պաշտօնատարները, կղերականները ու դեսպանները։ Ալեքսանդր թագաւորը հետեւեալ օրը Նիշ գնաց Ս. Պետրոսի անունով կառուցուած նոր և կեցեցին օծմանը ներկայ գտնուելու։

ԱՆԳԼԻՈՅ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԸ. — Հեռագիրը ծանոյց արդէն թէ Թագուհին մէկ հրամանագիրը մինչեւ դեկտ. 8 կը յետաձգէ Խորհրդարանին նստաշրջանին բացումը։ Լոնտոնէն ուրիշ հեռագիր մը կ՚ըսէ թէ այդ թուականը առժամեայ է և թէ Լորտ Սոլզպըրի մտադիր է Թագուհին նոր հրամանագիր մը ստորագրել տալ, որով Խորհրդարանի բացումը յունուարին մէջ տեղի պիտի ունենայ։

ՃԱԲՈՆԱԿԱՆ ՄԱՐՏԱՆԱՒ. — Պըլքուէլի մէջ (Անգլիա) նոյեմբ. 1ին ծովը պիտի իջեցնեն Ճաբոնի հաշուին շինուած Շիքիշիմա զրահաւորը։ Միայն Լոնտոնի ճաբոնական դեսպանը ներկայ պիտի գտնուի։ Նոյն տեղն էր որ անցեալ յուլիսին, երբ Կալլէսի իշխանուհիին ու Եորքի դքսուհիին ներկայութեանը Ալպիոն յածաւորակը ծովը կ՚իջեցնէին բարձրաւանդակ մը փլելով շատ մարդեր խղդուեցան։ Այս պատճառաւ ժողովրդեան ոչ ոք պիտի ընդունուի ճաբոնական մարտանաւին ծովը իջեցուելու հանդէսին։

ԱՒՍԹԷԻ դուքսին ունեցած մանչ զաւակը ենթադրուած թուականէն քիչ մը առաջ ծնաւ, որով դատական նախարարը դեռ չկրցաւ Ումպէրթօ թագաւորին ստորագրութեանը մատուցանել այն հրամանագիրը որով, իշխանին ծննդեան առթիւ, զինուորական դատապարտեալներու պատիժները պիտի թեթեւնան։ Նորածին իշխանին մկրտութիւնը չորեքշաբթի օրը կատարուեցաւ և անունը դրուեցաւ Ամէտէ։ Ներկայ էին Բորթօռկալի Թագուհին և Բարիզի կոմսուհին։

Պ. ԺՈՐԷՍ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ. — Պ. Ժորէս անցեալ կիրակի Լիոնի մէջ բանախօսութիւն մը ըրաւ երեք հազար հոգիի ներկայութեան։ Օրակարգն էր. «Տրէյֆիւսի գործը և իր հետեւանքները, զինուորականներու և ընդդիմադործներու արարքը»։ Ատենաբանը ջերմապէս ծափահարուեցաւ. Ունայն սա բանաձեւը քուէարկուեցաւ.

«Լիոնի ընկերվարական հանրապետականները, երկու հազարի չափ հաւաքուած Փոլի-Պէրժէրի մէջ, քաղաքացի Ժան Ժօրէսը լսելէ ետքը, ամէն տեսակ աւելի որոշած են պաշտպանել հանրապետական պատուութիւնները՝ զինուորական ու կղերական ամէն ընդդիմադործութիւններու և ձեռնարկներու դէմ. շնորհակալ կ՚ըլլան քաղաքացի Ժան Ժորէսի որ ընդունած է հանրապետական պաշտպանութեան Դաշնակցութեան հրաւէրը. կը պահանջեն Տրէյֆիւսի վերադատումը, զինուորական դատական իշխանութեան ջնջումը և Բիքառի արձակումը. նիստը կը փակեն գոչելով. «Կեցցէ՛ Հանրապետութիւնը. կեցցէ՛ արդարութիւնը»։

Ներկաները դուրս ելած պահուն ո և է դէպք չպատահեցաւ. «Կեցցէ՛ Հանրապետութիւն. կեցցէ՛ Ժօրէս» ձայներուն քանի մը հոգի պատասխանեցին սուլելով և «կեցցէ՛ բանակը» գոչելով։ Պ. Ժօրէս իր բարեկամներուն հետ սրճարան մը գնաց և փողոցին մէջ հաւաքուած ժողովուրդը համակրական ցոյցեր ըրաւ։ Պ. Ժօրէս պատուհան ելլելով ըսաւ. «Քաղաքացիներ, շնորհակալ եմ։ Ամէնքդ ալ որոշեցէք փրկելու Հանրապետութիւնը.» Քիչ ետքը ամբոխը ցրուեցաւ։

ԲՐՈՒՍԵԼԻ և Պոզէնիայի զանազան տեղերուն մէջ պաշտօնեայ չէն զինուորներ չուզեցին գերմաներէն «հիր» (ներկայ) պատասխանել զինուորական քննիչին առջեւ և չեխերէն «ծտէ» ըսին։ Ասոնք քանի մը օրուան բանտարկութեան դատապարտուեցան, որովհետեւ աւստրիեւհունգարական բանակին մէջ գերման լեզուն միայն կը գործածուի։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԱՖՐԻԿԷ. — Մինչդեռ անգլիական արշաւախումբ մը Ունեօրոյի մէջ կը գործէ և ցիրուցան կ՚ընէ Քապա-Րէկայի հրոսախումբերը, միւս կողմէ ուրիշ հրոսախումբեր կը կազմուին Ուկանտայի մէջ, անշուշտ առաջիններուն բեկորներէն։ Թայմզի թղթակից մը Մոմպէզէ, Ուկանտայի մէջ, կը գրէ օգոստոսի առաջին օրերուն թէ ապստամբները անհետացած են. բայց Մենկոյի միսիոնարները, Ուկանտայի մէջ, կը ծանուցանեն թէ ապստամբները այդ կողմերուն մէջ հրձիգութիւն և աւարառութիւն կ՚ընեն։ Թայմզի թղթակիցը օգոստոսին կը գրէր Մոմպէզէն թէ «Ուկանտայի զօրքերը, ապստամբները ջնջելէ ետքը, կարծեմ թէ Նեղոսի վրայ պիտի իջնեն զանազան կայաններ «դրօշակ կերպով» գրաւելու, ինչպէս կ՚ըսեն Ֆրանսացիները։»

ՍՄԻՐՆԱՅԻ մէջ երեւան ելած կասկածելի հիւանդութեան համար, ռուս կառավարութիւնը Օտէսայի դուքսը հոն կը ղրկէ, ձեռք առնուած առողջապահական միջոցներուն վրայ հսկելու պաշտօնով։

ՍՈՊՐԱՆԻԷԻՆ բացումը հինգշաբթի օրը տեղի ունեցաւ Ֆէրտինանտ իշխանին, նախարարապետ Պ. Սթոյլովի և բոլոր նախարարներուն ներկայութեամբ։ Իշխանը կարդաց ժողովին աշխատութեան ծրագիրը։ Ցայտարարեց որ երեսփոխանները համերաշխութեամբ գործեն Պուլկարիոյ զարգացմանը համար։ Ն. Բարձրութիւնը պարզեց քաղաքական կացութիւնը որ գոհացուցիչ է, ըսաւ, և յայտարարեց թէ Պուլկար կառավարութեան բաղձանքն է, ամէն ատենուան պէս, բարեկամական յարաբերութիւններ ունենալ բոլոր դրացի պետութիւններուն հետ։

ԺՈՒԼԷՐԱ ԵՒ ԺԱՆՏԱԽՏ. — Պոմպէյի մէջ հոկտ. 8էն 13 ժանտախտէ 240 մահ պատահեցան և ժուլէրայէ 2. Քալքաթայի մէջ հոկտ. 12էն 17, ժանտախտէ 4 մահ։

ՌՈՒՍԻՈՅ Թղթադրամի պետական գործարանը հրաման ստացաւ երեք նոր տեսակ թղթադրամ պատրաստելու։ Առաջինը, 500 րուպլինոց, կը կրէ Մեծն Պետրոսի պատկերը, երկրորդը, 50 րուպլինոց՝ Աղեքսանդր Բ. Ջարին, և երրորդը, նոր տեսակ 100 րուպլինոց, որ նոյն ձեւով հին թղթադրամներուն կը նմանի, Կատարինէ Բ.ի։

ԺԱՆՏ ԽՏԸ ՎԻԷՆՆԱՅԻ ՄԷՋ. — Աւստրիական մամուլը շնորհակալութիւն կը յայտնէ Տոքթ. Ռուի այն փութկոտութեանը համար որով Բարիզի Բաստէօեան հաստատութեան մէջ պատրաստ գտնուած շճաղեղը ղրկած էր իրեն։ Վիեննայի մէջ լուր ելած ըլլալով թէ Ախտաբանական Աշխատանոցին փորձերուն ծառայող երկու մուկեր փախած են, տահրեկուում պատճառներ է այս լուր որուն սուտ ըլլալը փութացեր են հերքել լրագիրները։ Բժիշկները չեն դադրիր յայտարարելէ թէ ժողովուրդը պարապ տեղը անհանգիստ կը մտածէ և թէ համաճարակի վտանգն անցած է։

—Այս առտու Վիեննայէն առնուած թերթերը կը գրեն թէ Մլլին Բէքա հիւանդապահուհին դեռ կ՚ապրի, բայց իր վիճակը շատ ծանրացած է և գրեթէ ամէն յոյս կորսուած է։ Չորեքշաբթի առտու տաքութեան աստիճանը 39.6 և շնչառութիւնը 32 էր, բազկերակը 132 կը զարնէր. դարձեալ 40 խորանարդ հարիւրորդամեթր շճաղեղ ներարկուեցաւ։ Նոյն միջոցին Հօխէկկէր ոսկալի տենդի մը ենթարկուած էր և 40 աստիճան տաքութիւն ունէր, անոր ալ 20 խորանարդ հարիւրորդամեթր շճաղեղ ներարկուեցաւ։

Բարիզի Բաստէօեան հաստատութիւնը կրկին 20 շիշ շճաղեղ ղրկեց Տոքթ. Մարմորէքի։ Միւս հիւանդներուն կացութիւնը բաւական աղէկ է։ Տոքթ. Լուսթիկ, որ տարաբաղդ Տոքթ. Միւլլէրի հետ Պոմպէյ գացած էր, Ֆիորէնցայի առողջապահական խորհուրդին մէջ բանախօսութիւն մը արտասանելով դրուատեց հանգուցեալին արժանիքը, որ ժանտախտի նկատմամբ մեծ փորձառութիւն ունէր։

Ներքին լուրեր

ՍԷԼԱՄԼԸՔԻ արարողութիւնը տեղի ունեցաւ երէկ Համիտիէ մզկիթին մէջ։ Վեհ. Սուլթանը միջօրէին այդ մզկիթը երթալով կատարեց ուրբաթի աղօթքը և յետոյ Կայս. Պալատ վերադարձաւ։ Հիւրանոցին մէջ կը գտնուէին Աւստրիոյ, Անգլիոյ, Ֆրանսայի, Իտալիոյ, Ռուսիոյ, Ցունաստանի, Շուէտի, Սեւ Լերան, Հոլանտայի, Ռումանիոյ և Ամերիկայի դեսպանները՝ իրենց Ա. Թարգմաններով, Սըր Աշմէթ Պարթլէթ և ուրիշներ։ Ներկաներէն ոմանք սենեկապետներու միջոցաւ արժանացան կայս. մեծարանաց։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՉԵԿՈՒՑՈՒՄ. — «Օտար տէրութեանց բոլոր դեսպանները որոնք Գերմանիոյ կայսեր ու կայսրուհւոյն մայրաքաղաքս գտնուած միջոցին տրուած կայս. հացկերոյթին հրաւիրուելով ներկայ գտնուելու պատիւը ունեցած էին, երէկ Կայս. Պալատ գացին շնորհակալութիւն մատուցանելու յատուկ Կայս. Գահոյից, և Վեհ. Սուլթանին կողմէ շնորհուած արտօնութեամբ՝ Սէլամլըքի արարողութենէն ետքը, խմբովին Ն. Վեհափառութեան ներկայութեանը ընդունուելով արժանացան կայս. մեծարանքներու։ Ամէնքն ալ կրկին անգամ իրենց շնորհակալութիւնը և յարգանքները մատուցանելով մեկնեցան։»

ՎԻԼՀԷԼՄ Բ.Ի ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ. — Երուսաղէմէն հոկտ. 16 թուականով կը հեռագրեն.

«Գերմանիոյ Վեհ. կայսրը ու կայսրուհին այս առտու (ուրբաթ) Եաֆայէն խիխկուան ժամ 11 ու կէսին Պասլվաւ հասան։ Այս գիշեր հոս պիտի մնան։ Վաղը Երուսաղէմ պիտի մտնեն։»

—Կայսրը ձիով և կայսրուհին կառքով Եաֆայէն Երուսաղէմ գացեր են, որովհետեւ ճամբան զանազան տեղեր պիտի այցելեն։ Արդէն, ինչպէս ծանուցուեցաւ, Վիլհէլմ Բ. հեծած պիտի մտնէ Երուսաղէմ։

—Վեհ. Սուլթանը հրամայեց որ Պալատէքի մէջ կոթող մը կանգնուի, Գերմանիոյ Վեհ. կայսեր ու կայսրուհւոյն ուղեւորութեանը յիշատակին համար։ Վրան սա արձանագրութիւնը պիտի ըլլայ,

«Վեհ. Սուլթան Ապտ-իւլ-Համիտ Բ. կայսր Օսմանեանց, առ Իր Օգոստափառ բարեկամն Վիլհէլմ Բ. կայսր Գերմանիոյ, թագաւոր Բրուսիոյ. և առ կայսրուհին Աւգուստա Վիքթորիա, ի յիշատակ փոխադարձ անքակտելի բարեկամութեան և այցելութեան Նոցին կայս. Վեհափառութեանց։»

—Եաֆայէն կը հեռագրեն հինգշաբթի իրիկուան թուականով.

«Նոցին Վեհափառութիւնները երէկ առտու մեկնեցան Հայֆայէն։ Ճամբան այցելեցին Կեսարիան, ծովեզերք, և իրիկուան Սամոնա հասան։ Կեսարիայէն մինչեւ Սամոնա ուղեւորութիւնը կառքով կատարուեցաւ, որ շատ յոգնեցուցիչ եղաւ օդին տաքութեանը, հովին և փոշիին պատճառաւ։ Գերման գաղթականութիւնը խանդավառ ընդունելութիւն մը ըրաւ Նոցին Վեհափառութեանց, որոնք իրիկուան ժամ 5½ին իրենց հետեւորդներուն հետ Եաֆա քաղաքը մտան։ Բազմաթիւ ժողովուրդ համակրական ցոյցերով ընդունեցին Օգոստափառ հիւրերը։ Նաւահանգիստին մէջ գտնուող մարտանաւը ողջոյնի թնդանօթ արձակեց։ Ամբողջ քաղաքը դրօշներով զարդարուած էր։ Իրիկուան չքեղ լուսավառութիւններ եղան։ Եաֆա բնաւ այսքան չքեղ տեսարան մը չէր պարզած։ Վիլհէլմ Բ. վաղն առտու բողոքական եկեղեցիի մը հիմնարկէքը պիտի կատարէ։ Կայսրը ու կայսրուհին վաղը Երուսաղէմ պիտի երթան Ռէմլէի ու Լաթրունի ճամբով։ Վիլհէլմ Բ. ձիով պիտի ճամբորդէ։»

—Հայֆայէն առնուած լուրերու նայելով, չքեղ ընդունելութիւն մը եղեր է Նոցին Վեհափառութեանց։ Փողոցները զարդարուած էին. ամէն կողմ օսմ. ու գերման դրօշներ. բոլոր ժողովուրդը ոտքի վրայ էր։ Նոցին Վեհափառութիւնները Հայֆա ցամաք ելեր են Նորակառոյց նաւամատոյցին վրայ և ընդունուեր են քաղաքային ու զինուորական բարձրաստիճան պաշտօնատարներու կողմէ, ամէնքն ալ պաշտօնական համազգեստով։ Կայսրը ու կայսրուհին հեծեալ ու հետեւակ զօրքերու կարգի մը մէջէն անցնելով ուղղակի գացեր են Թարմէլեանց վանքը։ Բոլոր ճամբաներուն վրայ տեղացիներու և զբօսաշրջիկներու ստուար բազմութիւն մը համախմբուած էր։

—Վեհ. Վիլհէլմ Բ. մայրաքաղաքս գտնուած միջոցին տեսակցութիւն մը ունեցաւ Պ. Բօլ Լանկէի հետ, երբ Հանտէլըքերվէրոյն նուագածուներու խումբը կը նուագէր «Նիտէրլէնտիշէս Ֆոլքսլիտ Բէօթէն ափ տէր Ալմ» և «Սանկ Էկիր» երգերը։ Ն. Վեհափառութիւն հետաքրքրութեամբ ունկնդրելէ ետքը ըսաւ Պ. Բօլ Լանկէի. «Ի՞նչ կը մտածէք իմ ողորմելի երաժշտութեանս վրայ։» Պ. Լանկէ պատասխանեց. «Երգը մեզ կը հմայէ, վասն զի անոր հեղինակն է մեր կայսրը։»

—Կայս. Իզմիր շոգենաւը որուն մէջ կը գտնուին Գերմանիոյ կայսեր ու կայսրուհւոյն հիւրընկալները, չորեքշաբթի իրիկուան ժամ 11ին Եաֆա ժամներ է։

—Պալատէքի հեռագրական կայանին մէջ ֆրանսերէն հեռագիրներ պիտի ընդունուին։

—Գերմանիոյ կայսրը Բրուսիական Թագ պատուանշանի Բ. աստիճանը տրուաւ քաղաքապետ Րըտվան փաշայի որդւոյն Րէշատ պէյի, Քաղաքապետութեան Խորհուրդին Նախագահ Խալիլ պէյի և Մէքթուպճի Էմրուլլահ էֆ.ի։

—Երուսաղէմի բողոքական եկեղեցիին օծումը վաղը պիտի կատարուի։

ՆԱԽԱՐԱՐՆԵՐՈՒ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ. — Մեծ. Եպարքոսը եւ բոլոր Նախարարները հինգշաբթի օրը Կայս. Պալատան մէջ գումարուելով իրենց պաշտօնատեղիները չկրցան երթալ։

ՊԱՐՍԻՑ ԴԵՍՊԱՆԱՏՈՒՆԸ. — Երկուշաբթի Պարսից Մուզաֆֆէրէտտին Շահին ծննդեան տարեդարձը ըլլալով, գործակատար Միրզա Իսմայիլ խան դեսպանատան մէջ առտուն պարսիկ գաղթականութեան և իրիկունը կառավարական պաշտօնատարներու և դեսպաններու շնորհաւորութիւնները պիտի ընդունի։ Դեսպանատունը պիտի լուսազարդուի։

ՄԱՔՍՈՒՑԻՆ վերատեսուչ Նազիֆ փաշայի ամսաթոշակը քսան հազար ղրուշի բարձրացաւ։

ՕՏԵՍՍԱՅԷՆ, կ՚ըսէ Մօնիդէօռ, մեծերս շոգենաւ մը ալիւրներով ու պաշարներով ճամբայ պիտի ելլէ Կրետացիներու համար։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԴԵՍՊԱՆԱՏԱՆ մէջ քանի մը կարեւոր փոփոխութիւններ պիտի ըլլան։ Ինչպէս ծանուցինք, ընդհ. հիւպատոս Պ. Կազէ ուրիշ պաշտօնի կոչուած ըլլալով, պիտի մեկնի մայրաքաղաքէս և իրեն պիտի յաջորդէ Պ. Սիլլէճա։ Դեսպանատան Բ. Թարգման Պ. Ռիթրէ՝ Բորթոյի հիւպատոս կարգուած և իրեն յաջորդած է Սըվաղի հիւպատոս Պ. Լըտու։ Քարտուղար Պ. Պոռ ալ արտաքին գործոց նախարարութեան մէջ պաշտօնի կոչուած ըլլալով Բարիզ պիտի երթայ։ Դեսպան Պ. Քանպոնի յաջորդը բաւական ուշ պիտի գայ, որով խորհրդական Պ. Պարսդ քանի մը ամիսներ գործակատարի պաշտօն պիտի վարէ։

ՍԸՐ ԱՇՄԷԹ ՊԱՐԹԼԷԹ, կ. Պոլսոյ մէջ հանրօգուտ շինութեանց համար բրած ձեռնարկները յաջողած չըլլալով, մտադիր է Իզմիրի ու Սէլանիկի մէջ հետամուտ ըլլալ իր ծրագիրներուն գործադրութեանը։ Սամսոնէն Սըվազ երկաթուղի մը շինելու համար բրած առաջարկութիւնն ալ չյաջողեցաւ, որովհետեւ ուրիշ խնդրարկուներ նախամեծարութեան իրաւունք ունին։

ՊԱՏԱՐԱԽՏ.—Կայս. Իրատէ մը հրամայեց գործածել տալ Թ. Նիքոլի չհաճեղը պատարախտին համար և տալ հարկ եղած փորկը։ Երկրագործական մասնագէտներու Խորհուրդին նախագահ Նրամ էֆ.ի նախաձեռնութեամբ յանձնաժողով մը Եօզղատ պիտի երթայ չհաճեղը ներարկելու այդ սիտէն վարակեալ անասուններուն, վասն զի Եօզղատի մէջ պատարախտը սաստկութեամբ ճարակած է և անցեալ շաբթու 6,000 անասուն զոհ գացած են։

ԴԱՄԱՐԱՆԻ (Կարմիր ծով) մաքրանոցին մօտերը օսմ. պահականաւին հետ անգլիական մարտանաւ մըն ալ պիտի գտնուի հսկելու Հնդկաստանէն ուխտաւոր բերող շոգենաւերու վրայ որոնք մեծ մասով անգլիական են։ Այս տարի ուխտագնացութիւնը կանուխ սկսած ըլլալով, Անգլիոյ ծովային նախարարութիւնը ծանոյց Բ. Դրան թէ Սթոֆ մարտանաւը, փոխանակ փետրուարին, դեկտեմբերին պիտի երթայ Դամարանի առջեւ։ Բ. Դուռն ալ հրամայեց որոնց որ անկ է որ օսմ. պահականաւը պատրաստ ըլլայ անգլիական մարտանաւին հետ այդ կողմերը հսկողութիւն կատարելու։

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ու թղթատարական վերատեսչութեան և Պարսկաստանի թղթատարական վարչութեան միջեւ վերանորոգելի պայմանագրութեան համար Կայս. Իրատէով յանձնաժողով մը կազմուած է, որուն պարսկական պատուիրակ կարգուած են դեսպանատան Ա. Թարգման Միրզա Ցովհաննէս խան և Գ. քարտուղար Միրզա Մուսա խան։

ԾՈՎԱՊԱՏԱՀՈՒԹԻՒՆ.— Հելլէն կառավարութեան պաշտօնեաները ծանուցին Շիրայի օսմ. հիւպատոսարանին թէ օսմանեան ջուրերու մէջ գործուած ծովապատահութիւններուն համար ծովեզերեայ օսմ. նահանգները շատ ուշ տեղեկութիւն առնելով, չարագործները հալածելու մասին դժուարութիւն կը քաշուի։ Սէլանիկի կուսակալութիւնը, Ներքին գործոց նախարարութեան հրահանգին համաձայն, գրեց որոնց որ անկ է փութով և հեռագրով տեղեկութիւն տալ։

ՊԱՂՏԱՏԻ պարսկական ընդհանուր հիւպատոսը փոխուեցաւ և յաջորդ կարգուեցաւ Նազըմ-էլ-Միլք Միհանկիր խան, որուն պաշտօնը վաւերացաւ Բ. Դրան կողմէ։

ՀԱՆՔԱՄՈՒԽ.— Գոնեայի Գօչհիսար գաւառակին մէջ մարդ մը ածուխի հանք մը գտեր ու ձեռնհաս իշխանութեան դիմեր է, բայց դրամական կարողութիւն չունենալով չէ կրցեր շահագործմանը ձեռնարկել։ Գոնեայի վաճառականներէն Նէվշէհրցի Քոսմաքի խմանալով, ձեռնհաս իշխանութեան դիմեր և արտօնութիւն առացեր է՝ հանքին հիմակուան վիճակին մէջ 20,000 թոնօ ածուխ իբր նմոյշ հանելու։ Քոսմաքի էֆ. այդ ածուխները պիտի գործածէ քանի մը տարի առաջ մօտերը շինուած ջաղացքի մը մէջ։

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻՈՅ Յունաց Պատրիարք Տ. Սոփրոնիոս որ հարիւր տարեկան է, հիւանդացեր է։ Հիմակ օդափոխութեան համար Հռոդոս կը գտնուի, ուրկէ Աղեքսանդրիա պիտի երթայ։

ՀԵԼԼԷՆ դեսպանին կինը, Մավրոքորտաթօ իշխանուհին, երէկ առտու Փէօթենճէն մայրաքաղաք եկաւ։

ՀՐԴԵՀՆԵՐ.—Յոզի գիշերը Սկիւտարի մէջ պատահած հրդեհին ապահովագրական Բուսյեալ Ընկերութիւնը 300 ոսկի վճարեց և Լանքաշայր ալ՝ 100 անգլ. ոսկի։ Ատաղձագործի խանութը, ուրկէ հրդեհը սկսաւ, Ինիսի մը Բառի Ընկերութեան ապահովագրուած էր 250 ոսկիի։ Անցեալ գիշեր Ղալաթիոյ Քիւրեքճիլէր թաղին մէջ պատահած հրդեհին Լա Քոնֆիանս Ընկերութիւնը վճարեց հազար անգլ. ոսկի, Իւթալէն Պէլժ՝ 150 օսմ. ոսկի և Ռուսեալ 100 անգլ. ոսկի։

ՊԱՏՈՒԱՍՏ.— Ներքին գործոց նախարարութիւնը հրահանգ ուղեց Մեծ-Եպարքոսէն թէ պատուաստի գործողութեան արգելք եղողներէն օրինական դրամական տուգանքը ի՞նչպէս պիտի գանձուի։

ՇՔՈՏՐԱՅԻ գաւառական թերթին մէջ կը կարդանք թէ տեղական կառավարութեան ձեռք առած միջոցներուն շնորհիւ, ժողովուրդը հրաժարած է վրան զէնք կրելու սովորութենէն։

ՏԷՏԷ-ԱՂԱՃԻ մէջ աղջիկներու վարժարան մը և պանդուխտներու հիւանդանոց մը կառուցուեցաւ, որոնց բացումը մօտերս պիտի կատարուի։

ՍԹՈՒՔՀՈԼՄԻ օսմ. դեսպան Շէրիֆ փաշա արտաքին գործոց նախարարութենէն խնդրեր է որ օսմանեան ու շուէտական լեզուներու հմուտ թարգմանիչ մը ղրկուի։

ԽՐԱՄ.— Անգլիական Միքասօ շոգենաւը, 3557 թոնոց, որ Հելլէն Կ. Պոլիս կուգար, կիրակի գիշեր Թէնէտոսի առջեւ խրեր է, բայց կատարուած աշխատութիւններով հինգշաբթի օրը ազատուեր է։

ՍԷԼԱՆԻԿԻ մէջ կատղած կատու մը խլամ կին մը և երկու տղայ խածած ըլլալով, ասոնք Կ. Պոլիս ղրկուեցան բժշկական վարժարանին մէջ դարմանուելու։

ԵԷՇԻԼ ԳԻՒՂԻ մանարանին մէջ Սթրաթի անուն գործաւոր մը թեւը, երէկ, մեքենային մէջ մնալով կտրուեցաւ։ Սթրաթի հիւանդանոց տարուեցաւ։

ՅԱՆԿԱՐԾԱՄԱՀ.— Պարսից դեսպանատան գաւազաներէն Սատըգ աղա, առջի օրը, իր քույրը տեսնելու համար Բանկալթի գացած ըլլալով յանկարծամահ եղաւ։

ԳԱՏԸՂԻՒՂԻ Թ. 11 շոգենաւը այս առտու մեծ դժուարութեամբ կամուրջին մօտեցած ատեն, երիտասարդ կին մը ծովը ինկաւ, բայց անմիջական օգնութիւններու շնորհիւ յաջողեցան ազատել։

ԸԶԴ Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԹՐԱՄՎԷՅՆԵՐՈՒ ԸՆԿ.

Կ. Պոլսոյ Թրամուէյի ընկերութեան պարտաթուղթերէն ունեցողներուն կը ծանուցուի թէ ջնջելի հարիւր եօթը (107) պարտաթուղթերուն 37րդ վիճակահանութիւնը հրապարակաւ տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ երկուշաբթի (19/31 հոկտ.) միջօրէէն յետոյ ժամ 2ին (Ը. Ե.), ընկերութեան կեդրոնատեղին, Վօյվօտա փողոց։ 4—4

ԹՂԹԱԲԵՐ
ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

Բարիզի թերթէն 26 Հոկտ.

ՖԱՇՕՏԱՅԻ ԽՆԴԻՐԸ.— Ֆրանսական թերթ մը Գահիրէէն հոկտ. 4/16 թուականով սա նամակը կը հրատարակէ.

«Պոնշան մարքիզին արշաւախումբին անյաջողութենէն ետքը, Հապէշստանի վեհապետը վերստին ձեռք առաւ Սպիտակ Նեղոսի վերին մասին տիրելու և Մարշանի արշաւախումբին ի հարկին օգնութիւն հասցնելու ծրագիրը։ Անցեալ ապրիլին 5000 զինուոր, զօրավար Թէգամայի հրամանատարութեամբ հասան Պարօ և յետոյ այն երկիրը որուն մէջէն կ'անցնի Սոպաթ գետը։ Հապէշ զօրավարին մէկ գիրը, որ սեպտ. 15ին Ատտիս-Ապապա հասաւ, ծանոյց թէ արշաւախումբը կատարելապէս յաջողած է, թէ հապէշ դրօշը կը ծածանի Սպիտակ Նեղոսին վրայ, թէ բանակը կը գրաւէ գետին աջ եզերքը Սոպաթի գետաբերանէն վեր, դէպի Ֆաշոտա կ'երթայ և թէ երկու Ֆրանսացի, Պ. Պ. Ֆէվր ու Բոթէ և ռուս գնդապետ Արթամոնով, նախկին թիկնապահ Սքոպէլէվ զօր.ին կ'ընկերանան զօրավար Թէգամայի։ Վերջին լուրերու նայելով (Սեպտ. 27) այդ երեք Եւրոպացիները Նեղոսը անցնելու վրայ էին իրենց անձնական հետեւորդներով ձախ կողմը երթալու և հոն իբրեւ առաջին գրաւող իրենց իրաւունքը յարգել տալու։ Անցեալ մարտ ամսէն ի վեր Հապէշստանի տէրութիւնը կը տարածուի դէպի հարաւային կողմը մինչեւ հիւսիսային լայնութեան Գ. աստիճանը։ Ռաս Վալտէ Կէորկիս զինուորական կերպով գրաւած է Ռուտոլֆ լիճին շրջակայ երկիրները, հիւսիսէն ու արեւելքէն, հալածելով ռեւամորթներու խումբ մը որուն չորս սպիտակամորթ կը հրամայէին։ Բայց չի կրնար հասնիլ այդ խումբին։ Այդ Եւրոպացիներուն ո՛ր ազգին պատկանիլը յայտնի է։ Յաջորդական բէլվաններու հետքերէն և բնիկներու տուած տեղեկութիւններէն կ'երեւայ թէ այդ արշաւախումբը կ'ուղղուի դէպ ի Սպիտակ Նեղոս, որուն պիտի հասնի հինգերորդ կամ վեցերորդ հանգրուանին։ Անգլիացիները անշուշտ պիտի կրնան ճշգրիտ տեղեկութիւններ տալ այդ չորս փախստականներու ծագմանը ու ծրագիրներուն վրայ։»

ՆՈՐ ԿԱՊՈՅՏ ՏԵՏՐԱԿԸ

Անգլիոյ նոր Կապոյտ Տետրակը կը լրացնէ նախորդին տեղեկութիւնները և պատասխան մը կը համարուի Ֆրանսայի Դեղին Տետրակին որուն ամփոփումը հրատարակած ենք մեր այս օրուան Ա. երեսին մէջ։ Նոր Կապոյտ Տետրակը կը պարունակէ տեղեկութիւններու երկու շարք, որոնց մէկը բանակցութիւններուն կը վերաբերի և միւսը՝ Քիչնէր փաշայի Ֆաշոտայի մէջ կատարած պաշտօնին։ Քիչնէր փաշա Խարթումի գրաւումէն ետքը իր կատարած գործողութիւնները տեղեկագրելէ ետքը, կ'ըսէ թէ իրեն ձեռքը գերի ինկած Տէրվիշներու պետը պատմեր է որ երկու շոգենաւով և հինգ հարիւր մարդով Շիլլուքներու երկիրը գացեր է պաշար առնելու, թէ օգոստոս 25ին կռուեր է ֆրանսական խումբի մը հետ որ պատսպարուած էր Ֆաշոտայի կառավարութեան հին հաստատութիւններուն մէջ, թէ Ֆաշոտայի վրայ անծանօթ մեծ դրօշ մը պարզուած էր և թէ իր շոգենաւներէն մէկը Խարթումի էմիրին ղրկեր և օգնութիւն ուզեր է այդ Եւրոպացիները երկրէն վանելու։ Քիչնէր փաշա սեպտ. 18ին հասեր է Պատլու որ Ֆաշոտայի հիւսիսային կողմէն 12 մղոն հեռուն կը գտնուի։ Շիլլուքներու պետերը Սէրտարը դիմաւորելով ըսեր են որ անգլեւեգիպտական փոքր խումբ մը Ֆաշոտա հասած է արեւմուտքէն գալով, բայց թարգման չգտնուելուն՝ այդ խումբին վրայ կատարեալ տեղեկութիւն չունին։ Շիլլուքները շատ զարմացեր են թէ եւրոպական այդ խումբը եգիպտական կառավարութեան չի պատկանիր և փափաք յայտներ են որ Քիչնէր փաշայի զինուորները հոն մնան և ձեռք առնեն վարչութիւնը։ Քիչնէր փաշա Պատլուէն սեպտ. 18 թուականով նամակ մը ուղղելով Մարշանի, պատմեր է Օմտուրմանի գրաւումը, անկէ ետքը կատարուած գործողութիւնները և գերի ինկած Տէրվիշներու պետին տեղեկագրութիւնը։ Սէրտարը յայտարարեր է թէ Ֆաշոտայի մէջ Եւրոպացիներու ներկայութիւնը հաւանական նկատելով, պարտք համարած է այդ նամակը գրել Մարշանի, հաղորդելու վերջին դէպքերը և ծանուցանելու համար թէ ի մօտոյ Ֆաշոտա պիտի հասնի։ Հետեւեալ օրը Քիչնէր փաշա դէպի Ֆաշոտա իր ճամբան շարունակելով փոքր շոգենաւ մը տեսեր է որ ֆրանսական դրօշ պարզած էր և մէջը սեւամորթներ կային։ Բնիկ յիսնապետ մը Սէրտարին յանձներ է Մարշանի պատասխանը, որուն մէջ Քիչնէր փաշայի նամակը ընդունած ըլլալը յայտնելէ ետքը, կը շնորհաւորէ Քիչնէր փաշան՝ անգլեւեգիպտական բանակին տարած յաղթանակին համար և կ'ըսէ.

«Իմ կառավարութեանս հրամանաւ գրաւեցի Պահր-էլ-Կազալը մինչեւ Մէշրա-էլ Րէք և Պահր-էլ-Ճէպէլ, յետոյ Շիլլուքներու երկիրը, Սպիտակ Նեղոսի ձախ եզերքէն մինչեւ Ֆաշոտա, ուր մտայ յուլիս 10ին։ Օգոստոս 25ին Ֆաշոտայի մէջ Տէրվիշներու արշաւախումբ մը, զոր կը կազմէին երկու շոգենաւ, Շիպէճ ու Թաօ-Թաօ 1200 մարդով ու թնդանօթներով, մեր վրայ յարձակեցաւ։ Կռիւը տեւեց առտուան ժամ 6էն մինչեւ իրիկուան ժամ 5 և աւարտեցաւ երկու շոգենաւներուն փախուստովը, որոնք հասանքին շնորհիւ ազատուեցան մէջը մնացած մարդերով։ Շիպէճի քաշած խոշոր նաւերէն մեծ մասը ընկղմեցաւ և շոգենաւն ալ վնասուեցաւ։ Այս գործին հետեւանքով, որուն առաջին արդիւնքը եղաւ Շիլլուքներու երկրին ազատումը, առնց վեհապետին հետ, սեպտ. 3ին, կնքեցի դաշնագիր մը, որով Շիլլուքներու երկիրն՝ Սպիտակ Նեղոսի ձախ եզերքին մասը Ֆրանսական հովանաւորութեան տակ կը մնէ, սպասելով կառավարութեանս վաւերացմանը։ Դաշնագիրը Եւրոպա ղրկեցի երկու ճամբով. նախ Սոպաթէն ու Հապէշստանէն և յետոյ Պահր—էլ—Կազալէն ու Մէշրա-էլ-Րէքէն, ուր կը գտնուի իմ շոգենաւս, Ֆէսթրայ, որ պաշտօն ունի օգնութեան զօրք բերելու ինծի, Ֆաշոտան պաշտպանելու Տէրվիշներու երկրորդ և աւելի զօրաւոր յարձակման մը դէմ, որուն կը սպասէի դէպ ի սեպտ. 25ին. բայց ձեր ժամանումը արգիլեց այդ յարձակումը։ Աւելորդ բարի գալուստ կը մաղթեմ ձեզ վերին Նեղոսի մէջ և ուրախութեամբ կ'իմանամ ձեր մտադրութիւնը Ֆաշոտա գալու, ուր երջանիկ պիտի ըլլամ ձեզ ողջունելու յանուն ֆրանսական կառավարութեան։»

Քիչնէր փաշա այս նամակը առնելէն ետքը ճամբան շարունակեր է դէպ ի Ֆաշոտա, ուր ֆրանսական դրօշը կը ծածանէր, եւ ուր Մարշան, Ժերմէն հարիւրապետին հետ, Քիչնէր փաշայի շոգենաւը գացեր է։ Հոն քաղաքավարական խօսքերէ ետքը, Քիչնէր փաշա յայտարարեր է Մարշանի թէ Ֆաշոտայի և Վերին Նեղոսի հովտին մէջ Ֆրանսացիներու ներկայութիւնը ուղղակի բռնաբարում մը կը համարուի Եգիպտոսի և Մեծին Բրիտանիոյ իրաւունքներուն և թէ, իր առած հրահանգներուն համաձայն, պարտի ամենայն ազդուութեամբ բողոքել Ֆաշոտայի գրաւմանը և Խտիվին ստացուածոցը մէջ ֆրանս. դրօշ պարզուելուն դէմ։ Մարշան պատասխաներ է թէ, իբրեւ զինուոր պարտի հնազանդիլ իրեն տրուած հրամաններուն։ Թէ Պահր-էլ-Կազալը և Ֆաշոտայի նահանգը գրաւելու համար իր կառավարութեան կողմէ ստացած հրահանգները բացորոշ են և թէ զանոնք գործադրած ըլլալով, պարտի սպասել իր կառավարութեան հրամաններուն, իր կատարելիք յետագայ գործերուն և շարժումներուն համար։ Քիչնէր փաշա դիտել տուեր է թէ իր կառավարութենէն հրաման ունի եգիպտական իշխանութիւնը հաստատել Ֆաշոտայի Մուտիրլըքին մէջ և հարցուցեր է Մարշանի թէ որո՞շած է, յանուն Ֆրանսական կառավարութեան, արգելելու իր ստացած հրամաններուն գործադրութեանը վրայ։ Սէրտարը ըսեր է թէ իր տրամադրութեան տակ գտնուած անգլեւեգիպտական զօրքերը աւելի բազմաթիւ են, բայց ինք մտադիր չէ թշնամութիւններու առաջ՝ որոշող վիճակ մը առաջ բերել։ Քիչնէր փաշա հրաւիրեր է Մարշանը լաւ խորհիլ վերջնական որոշում մը տալէ առաջ և իր մէկ թնդանօթակիրը անոր տրամադրութեանը տակ դրեր է, Մարշանը ու արշաւախումբը դէպի հիւսիս տանելու համար։ Մարշան խոստովաներ է թէ Սէրտարին զօրքերը բազմաթիւ են և թէ ինք չի կրնար դէմ դնել, բայց եթէ գործը այդ աստիճանին հասնի, ինք և իր ընկերները իրենց գտնուած տեղը պիտի մեռնին։ Քիչնէր փաշա հարցուցեր է թէ Մարշան իր կառավարութենէն արտօնուա՞ծ է եգիպտական դրօշը պարզուելուն և եգիպտական իշխանութեան իր նախկին ստացուածքին մէջ վերահաստատուելուն դէմ դնելու։ Մարշան վարաներ և պատասխաներ է թէ եգիպտական դրօշին պարզուիլը չի կրնար արգիլել։

Քիչնէր փաշա յետոյ կը պատմէ եգիպտական դրօշին պարզուիլը և կ'ըսէ թէ մեկնելէ առաջ գրաւոր կերպով Մարշանի հաղորդեր է իր ըրած բերանացի բողոքները յանուն եգիպտ. և անգլ. կառավարութեանց, ծանուցանելով նաեւ որ Ճէքսըն պէյ սեպտ. 19էն ի վեր Ֆաշոտայի հրամանատար կարգուած է։ Քիչնէր փաշա Շիլլուքներու վեհապետին հետ տեսակցելուն, այս վերջինը ըսեր է թէ Մարշանի հետ դաշնագիր չէ կնքած։

Կապոյտ Տետրակը կը պարունակէ նաեւ Եգիպտոսի արտաքին գործոց նախարարին սա նամակը, ի պատասխանի Լորտ Քրոմըրի մէկ ծանուցագրին։

«Խտիվին կառավարութիւնը, ինչպէս գիտէ Ձեր Վսեմութիւնը, երբեք ուշադրութենէն չէ վրիպեցուցած վերստին գրաւումը Սուտանի նահանգներուն որոնք Եգիպտոսի կենդանականութեան աղբիւրներն են և զոնցմէ հարկեցուցիչ պատճառներով միայն հեռացած էր։ Խարթումի վերստին գրաւումը ապարդիւն պիտի ըլլար, եթէ իրեն չվերադարձուէր Նեղոսի Հովիտը որուն համար Եգիպտոս այնչափ զոհողութիւններ ըրած է երբեմն։ Գիտնալով որ Ֆաշոտայի խնդիրը հիմա բանակցութեան առարկայ է Մեծին Բրիտանիոյ և Ֆրանսայի միջեւ, եգիպտական կառավարութիւնը պաշտօն կը յանձնէ ինծի խնդրելու Ձեր Վսեմութենէն որ Լորտ Սոլզպըրիի մօտ իր բարեացակամ միջնորդութիւնը նուիրէ մեզ, որպէս զի Եգիպտոսի անժխտելի իրաւունք՝ երբ ճանչցուին և իրեն վերադարձուին այն նահանգները որոնք երբեմն իր ձեռքն էին։»

Վիեննայի թերթէն, 27 Հոկտ.

ԿՈՅՈՒԹԻՒՆԸ ԲԱՐԻԶԻ ՄԷՋ.— Երեքշաբթի՝ արքայական երիտասարդներու կուսակցութիւնը գումարուեցաւ զինուորական ակումբին և Կոլուա ու Սօլէյլ լրագիրներու խմբագրատուններուն մէջ և բանակին համար նպաստաւոր ցոյցեր ըրաւ առանց ո և է միջադէպի։ Կէս օրուան մօտ ցուցարարները ծառուղիներուն վրայ կռիւներ ունեցան ոստիկանութեան հետ։ Մարթէն անունով մէկը որ գաւազանի հարուածներով պաշտօնեայ մը վիրաւորած էր, ձերբակալուեցաւ։

Ընկերվարականներու կուսակցութեան գործադիր մարմինն ալ նոյն օրը գումարուելով, հետեւեալ առտուն մեծ ցոյց մը կազմակերպել և ամէն պատահականութեան դէմ պատրաստ կենալ որոշեց, որովհետեւ զինուորական կղերական կուսակցութիւնը կը սպառնայ Հանրապետութեան վրայ ազդեցութիւն բանեցնել. օրակարգ մը քուէարկուեցաւ որով բոլոր ընկերվարականները և հանրավարականները կը հրաւիրուէին Հանրապետութեան կազմակերպութիւնը պաշտպանել։

Պահպանողական թերթերը կը քննադատեն Շանուան զօրավարին հրաժարելու ձեւը և վերաքննութեան կողմնակիցները զայն իրենց փաստ մը կ'ընեն կազմակերպութեան պակասները նշաւակելու համար։ Վերաքննութեան կողմնակից պահպանողական թերթերը դարձեալ զինուորական մեքենայութիւնը մատերնին փաթթելով կը պահանջեն այնպիսի դահլիճ մը կազմութիւնը որ կարենայ իր շուրջը կեդրոնացնել Հանրապետութեան բոլոր կուսակիցները։ Հայրենասէրներու դաշնակցութիւնն ալ հետեւեալ օրուան համար ցոյց մը կազմակերպել որոշեց։ Պրիսոնի դահլիճին անկումը բոլորովին յեղակարծ եղաւ։ Ձախակողմի և կեդրոնի հանրավարականները ամբողջ կը քննադատեն Շանուան զօրավարին հրաժարելու ձեւը։ Մոն Վալէրիէնի թաղին մէջ մարդ մը ձերբակալուեր է, որուն համար Սիէքլը կը գրէ թէ բարձրաստիճան և կամ նոյն իսկ զօրավար մըն է, որ բարձր դիտումներ ունէր։ Նոյն գիշերը կատարուած ձերբակալումները 200ը անցան։ Պրիսոնի բարեկամ թերթերը կը գրեն թէ այս խառնաշփոթութեան մէջ Ֆրանսա շատ պիտի կորսնցնէ, մինչեւ որ զինուորական մեքենայութեան, Բիքառի, Տրէյֆիւսի և ուրիշ այս կարգի հրատապ խնդիրները վերջնականապէս կարգադրուին։

Հանրապետութեան նախագահը որ Խորհրդարանի ատենապետներուն հետ կարծիքներ փոխանակած էր, խորհրդակցութիւն մը ունեցաւ նաեւ ծեր-ատենապետներուն հետ։ Նախագահը՝ Երեսփ. ժողովոյ ծեր-ատենապետ Պ. Լէյկի յանձնեց խորհրդակցիլ Պ. Բիպոյի և Պ. Շարլ Տիւբիւի հետ, որ զանազան կուսակցութիւններու կեդրոնացում մը յառաջ բերելով նախարարութիւն մը կազմել ջանան։ Ծովային գործոց նախարար՝ Պ. Լօքրուա է որ առժամանակեայ կերպով կը վարէ պատերազմական գործերը։

ՀԵՌԱԳԻՐ

ԲԱՐԻԶ, 28 Հոկտ.—Վճռաբեկ ատենի եղեռնական ճիւղը այսօր պիտի չկրնայ աւարտել Տրէյֆիւսի դատին թուղթերուն քննութիւնը։ Կ'ըսուի թէ դատարանին անդամներէն ութը վերադատումին կուսակից են և եօթը՝ հակառակ։

ԼՈՆՏՈՆ.—Լորտ Սոլզպըրիի ու ֆրանսական դեսպանին տեսակցութեան արդիւնքը յայտնի չէ։ Անգլիական լրագիրները այս տեսակցութեան մասին յօդուածներ հրատարակելով հաւանական կը գտնեն որ Ֆաշոտայի խնդրին մէջ Ֆրանսա գոհացում տայ Անգլիոյ։

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

ԲԱՐԻԶ, Հոկտ. 28.—Վճռաբեկ Ատենի եղեռնական ճիւղին Բ. նիստը այսօր տեղի ունեցաւ։ Դատասրահը լեցուն է։ Տիկին Տրէյֆիւս, սեւեր հագած, նստած է իր փաստաբանին՝ Պ. Մօրնարի քով։ Դատական պաշտօնատան շուրջը զինուորներ կը պտտին։ Հետաքրքիրներու մեծ բազմութիւն կար, բայց դէպք չպատահեցաւ։ Տեղեկաբեր Պ. Պառ աւարտեց իր տեղեկագրին ընթերցումը, եզրակացնելով որ քննութիւն մը կատարուի և դատին պաշտօնագիրները հաղորդուին։ Ընդհ. դատախազ Պ. Մանօ կարդաց իր պահանջման գիրը, եզրակացնելով որ քննութիւն կատարուի, վերադատում տեղի ունենայ և դադրի գործադրութիւնը այն պատժին որուն զինուորական ատեանը դատապարտած է Ալֆրէտ Տրէյֆիւսը։ Տիկին Տրէյֆիւսի փաստաբանը սկսաւ իր պահանջումին վրայ, վաղը պիտի աւարտէ։ Վճիռը վաղը պիտի արձակուի։ Դատավարութեան աւարտումէն ետքը դէպք չպատահեցաւ։

—Պ. Շարլ Տիւբիւի ընդունեց դահլիճը կազմելու պաշտօնը։ Երկարօրէն խորհրդակցեցաւ Պ. Պ. Ռիպոյի, Ֆաճօնէի, Տէլքասէի, Մաոէժուլի, Լօքռուայի և Մուժոյի հետ։

ԼՈՆՏՈՆ.— Անգլ. լրագիրները յօդուածներ կը հրատարակեն թէ Ֆրանսա իրաւունք ունի Նեղոսին վրայ կայան մը ունենալու։

ԽԱԶԱԳՈՂ ՄԸ ԴԱՏԱՐԱՆԻ ԱՌՋԵՒ

Թանի Բեդերսպուրկի թղթակիցը հետեւեալ շահեկան դէպքը կը պատմէ.

1897ի ամռան սկիզբը սուրբ մարդ մը, օրթոտոքս կղերականի տարազով, կ'այցելէր Բեդերսպուրկի արուարձանին ետին Բեդերհովի շրջականներու բնակիչներուն։ Քառասուն տարեկան կ'երեւար, միջահասակ, մժղոյն դէմքով և շատ խնամուած ու ձիւնի պէս սպիտակ փոքր ձեռքերով, երկար մազերը ձգուած ուսին վրայ։ Մօրուքը շատ գեղեցիկ է. աչքերը սեւ են և դիւթիչ ակնարկներ կը նետեն։ Իր կղերականի սքեմին տակ, անոյշ և քաղցր ձայնովը, սուրբ և խստակրօն մարդու մը տպաւորութիւնը կը թողու։ Կը քարոզէ Աստուծոյ երկիւղը, Քրիստոսի սէրը և վերջին Դատաստանին մօտեցած ըլլալը։ Կուրծքին վրայ խաչ մը կայ. կ'օրհնէ ձեռքը համբուրողները, կը պատմէ թէ Երուսաղէմէն կու գայ, ուր Քրիստոսի գերեզմանին աւագերէց է։ Նուէրներ կը հաւաքէ մշտավառ կանթեղներ պահելու, աստուածային գերեզմանին առջեւ աղօթելու, թէ՛ մեռեալներու և թէ՛ կենդանիներու յիշատակին։ Նուիրատուներու անունները կ'արձանագրէ. կ'ըսէ թէ Ս. Սինօդը պաշտօն յանձնած է իրեն մարտնչելու անհաւատութեան դէմ զոր սատանան օր օրի կը տարածէ։ Նոյնպէս պաշտօն ունի նուէր հաւաքել, որպէս զի կարենայ օրթոտոքսութեան փարախը վերադարձնել մոլորեալ ոչխարները։ Վերջապէս օր մը այդ կղերականը գիւղացիէ մը կ'ուզէ դրամ չորթել. այս վերջինը կը մերժէ և մէջերնին կռիւ մը կը ծագի։ Խստակրօն սուրբին բերնէն անլուր հայհոյութիւններ կը ժայթքեն և գիւղացին մարդուն ինչ ըլլալը կը հասկնայ։ Կը ձերբակալուի և կը յայտարարէ թէ նեստորական է և անունն է Միխայիլ Օսիբովիչ Ապրամով։ Վրան կը խուզարկեն և գրպաններէն կը գտնեն այդ անունով կեղծ թուղթեր։ Վերջապէս երեւան կ'ելլէ թէ Ս. Գերեզմանին աւագերէցը Ուրմիացի պարսիկ մըն է, Միխայիլ Եուսուփօղլու, գինեմոլ ու գէխ որ արդէն բազմաթիւ խաբէբայութիւններ գործած է Ռուսիոյ մէջ։ Եուսուփօղլու դատարանի առջեւ տարուեցաւ։ Տեսարանը շատ ծիծաղաշարժ էր. դատապարտեալը հանդարտ էր և մաքուր խղճի տէր ու զղջարտուած մարդու մը ձեւը ունէր։ Ինքզինքը կը պաշտպանէր ըսելով. «Գրուած է.—Խնդրեցէք և տացի ձեզ. բաղխեցէք և բացցի ձեզ.— Աստուծոյ բանին համաձայն գործեցի և գէշ բան մը չըրի։ Խնդրեցի և տուին։ Բաղխեցի և բացին։ Անոնք որ առատաձեռն եղան, փոխարէն բարեպաշտական բաներ սորվեցան։ Մխիթարեցի ու քաջալերեցի դժբաղդները և սգաւոր ու վշտացեալ սիրտերը։»

Դատաւորները իրենք իսկ ծիծաղեցան վկաներու պարզամտութեանը վրայ. ասոնցմէ կին մը ըսաւ. «Ի՞նչու վստահութիւն չունենայի Աստուծոյ մարդուն վրայ։ Կը հաւատէր թէ Քրիստոսի գերեզմանին մօտ կը բնակի և թէ տասներկու լեզու կը խօսի։»

ԱՆԱՏՕԼՈՒԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ

Անատօլուի երկաթուղիին երթեւեկութեան նոր ժամանակացոյցը (Հայտարփաշայէն մինչեւ Էսկի Շէհիր) փոխուած է յառաջիկայ երեքշաբթիէն սկսեալ։ Նոր ժամանակացոյցը հրատարակած ենք այսօրուան Դ. երեսի մէջ։

Տր. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ
ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ-ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺՔ
396, Մեծ փողոց Բերա, 396
Տեսնել 4րդ երեսը

ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԱՆ

17 Հոկտ. 1898

Կ. ՊՈԼԻՍ.— Ծանրաչափ 767.
Ջերմաչափ 15.

Օդը ամպամած։
Կէս օր.— Ժամը 6.56։

Կ. ՊՈԼՍԷՆ ԴՈՒՐՍ

Ջերմաչափ	Զրոյէն վար	Զրոյէն վեր
Տրապիզոն	—	17
Սէլանիկ	—	—
Իզմիր	—	14
Հալէպ	—	—
Էնկիւրի	—	11
Պրուսա	—	17
Արխանկէլ	—	0
Բեդրսպուրկ	—	1
Մոսկուա	—	4
Բարիզ	—	8
Վիեննա	—	7
Օտեսա	—	10
Սօֆիա	—	2
Աթէնք	—	—

Սեւ ծովուն վիճակը Քիլիայի մէջ.— Բուռն։

ՏՕՔԹԷՕՐ Ս. ԱՐԱՊԵԱՆ

Բարիզի բժշկական համալսարանէն վկայեալ Տօքթ. Ս. Արապեան, այս անգամ Ռուսիայէն վերադարձած և իր բնակութիւնը հաստատած է Լանկա, Թուլումպա փողոց, ուր ամէն օր մինչեւ կէսօր հիւանդ կ'ընդունի։ Ուրբաթ օրեր ձրիաբար։

Գշ. եշ. շբ. օրեր կէս օրէ վերջը, Կէտիկ-Բաշա Լեւոն էֆ. Կիւմիւշեանի դեղարանը կը գտնուի։ 148 9—25

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմ. Քոնսոլիտէ Սեռի Դ	Օ. Ո.	21	09 1/2
Ամէնէն բարձր գին	»	21	09 1/2
Ամէնէն վար գին	»	21	03
Ռումէլիի երկթ. գոց.	Ֆր.	106	50
Ամէնէն բարձր գին	»	106	50
Ամէնէն վար գին	»	105	87

ԲԱՑՈՒՄ 17 Հոկտ.

Օսմ. Քոնսոլիտէ Սեռի Դ.	Ք. Ն.	21	10
Ռումէլիի երկաթուղի	Ֆր.	107	—
Օսմանիյէ		397	—
Ռէժի		295	—
Օսմ. Պանքա		13	—
Քրէտի Ժէնէրալ Օթթ.		8	14
Երկրագործական Պանքա		5	30
Սօս. Օթ. Շանժ է Վալէօռ	Օ. Ո.	3	23
Օսմ. Ապահ. Ընկ.		1	05
Թրամուէյ բաժնեթ		755	—
» ժուիսանս		260	—
» պարտաթ.	Ֆր.	496	—
Տէրքոսի ջուրի ընկ.	»	304	—
Քարափ Կ. Պոլսոյ	»	167	—

ՍԹԻԼԱՆՑ

Քոնսոլիտէ ութ օրուան	Օ. Ո.	2	80
» մէկ ամսուան	»	—	—
Ռումէլ. երկթ. ութ օրուան	»	—	—
» » մէկ ամսուան	»	—	—

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

20 ֆրանքնոց	Ղրշ.	87	13
Անգլիական ոսկի	»	109	37
Բոլ Էմբէրիալ	»	90	20
Քրիմիջ	»	51	10
Մէճիտիէ արծաթ	»	107	32
Մէթալիք	»	97	20
Ռուպլի Թղթադրամ	Օ. Ո.	8	54

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՆԵՐ

ԼՈՆՏՈՆ. 28 Հոկտ.

Օսմ. Քոնս. Սէռի Ա.	Ա. Ո.	66	—
» » » Բ.	»	46	25
» » » Գ.	»	25	90
» » » Դ.) բաց.	»	21	75
) գոց.	»	21	78
Փոխառութիւն Գասապա	»	83	50
Օսմ. 3 1/2 %	»	79	—
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	11	75
Այտընի երկաթուղի	»	10	50
Եգիպտական Միացեալ	»	108	50
Անգլ. Քոնսոլիտէ		109	25
Հելլենական 5 %	»	38	—
Մոնոբոլ հելլենական 4 %	»	43	—
Ռանթ » 4 %	»	30	50
Պուլկ. փոխառ. 6 % 1888	»	93	
» Նոր » 6 % 1892	»	95	—
Փոխան. Բարիզի վրայ	»	25	550
Դրամազեղչ	»	4	—

ԲԱՐԻԶ, 28 Հոկտ.

Օսմ. Քոնս. Սեռի Դ.) բաց.	Ղրշ.	22	35
) գոց.	»	22	35
» » » Բ.	»	47	—
» » » Գ.	»	25	95
Օսմանիէ	»	397	—
Ռումէլիի երկաթուղի	Ֆր	108	50
Օսմ. Ռէժի	»	275	-
Օսմ Կայս Պանքա	»	547	-
Ֆրանս Ռանթ 3 %	»	102	17
Քրէտիթ Լիոնէ	»	847	-
Պանք տը Բարի	»	—	—
Սուէզի բաժնեթուղթ	»		
Իտալական Ռանթ	»	92	25
Սպանիական արտաքին	»	42	12
Ջէք Լոնտոնի վրայ	»	25	350
Դրամազեղչ	»	03	—

ՊԵՐԼԻՆ, 28 Հոկտ.

Օսմ փոխառութիւն 1888	մարք	97	—
Ռումէլիի երկաթուղի	»	111	—
Անատ երկթ պարտաթուղթ	»	97	20
Փոխ Լոնտոնի վրայ 3 ամս	»	20	350

ՄԱՔՐԱՑԻ ԴԵՐՁԱՆ
ՍԵՓԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ
ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ

Այս անգամ Անգլիոյ առաջին կարգ գործարանէ ներէ ընտիր և ... Խոտորաններէ ձաններ մարմնոյ համար, ... ըլլալով հրապարակի վրայ գտնուած նմանօրինակ ապրանքներէն գերազանցապէս լաւ, ինչպէս նաեւ աժան կը վաճառուին։

Մինչեւ հիմա եղած գնումները այնչափ մեծ զարկ մը առած են, որ հայթայթիչները ընդարձակած են իրենց գործառնութիւնները, միեւնոյն ատեն աժանցնելով գիները. մէկ խօսքով, աժան ապրանք լաւ տեսակէն, որուն դէմ հրապարակին վրայ գտնուող վաճառականներէն ոչ ոք կրնայ մրցիլ, և նոյն իսկ մրցիլ փորձել։

Կը յուսացուի որ հայ հասարակութեան պատկանող տիկիններն ու օրիորդները ինչպէս նաեւ հայ դերձակուհիները և դերձակները պիտի գործածեն այս ընտիր դերձանը գլխաւորաբար անոր համար որ առով օգուտ մըն ալ բրած պիտի ըլլան Ազգ. Հիւանդանոցին՝ որուն ի նպաստ կը վաճառուի այս դերձանը։ Նպաստ ընել և օգտուիլ պարագայ մըն է որուն առիթը միշտ չի ներկայանար։

Կրօանէրէն և Խոտորաններէն իւրաքանչիւրին վրայ միշտ փնտռելու է վերի մարքան՝ վրան աքաղաղով մը՝ որ արտօնուած է Կայս. կառավարութենէն։

Վաճառման կեդրոնատեղին է Պոլիս, Սուլթան Համամ, Մարտիկ էֆ. Շիրինեանի վաճառատունը՝ կեդրոնատեղի Ս. Փրկչի Ազգ. Հիւանդանոցի սիկառի թուղթերու։ Կը գտնուի նաեւ Բերա Մեծ փողոց Դոնդորմաճիի կից թիւ 311 Ալապրօտէզ վեռազործի և Մէռւրբիի Տիար Գ. Քոյումճեանի վաճառատունը։ Ինչպէս նաեւ Գատըգիւղ Մօտա ճօտտէսի բերուբէր Տիար Սիմոն Ցակմիեանի խանութը։
132 6—52

ԻԼԱՆ

ԽԱԶԻՆԷԻ ԽԱՍՍԱՅԻ ՇԱՀԱՆԷ

Խազինէի Խասսաի Շահանէճէ միւպայեա օլունաճագ պըշ սէպզէսինին հէր նէվի պաշգա պաշգա մինադասայա վազ խոխտիկինաէն կէրէք թօփտան վէ կէրէք գըամէն իթաեա թալիպ օլանլարըն Խազինէի միւչարիլէհաեա կէլմէլէրի.

Ֆի 14 Թըշրինի էվվէլ 314
3—3

ԻԼԱՆ ՊԱԳԸ ՍԸՐԱՄԲԸՐԻ

Թարապլուսը Ղարպ վէ Պէնկազիտէ պուլունան ճինուտը ճէնապը միւլքիւսէնինին 6 այլըգ խտարէլէրի իչուն միգթարի 1 միլիոն 552,000 գրեէի ճէտուտագիգ վէ 388,000 գրու էրզ վէ 74,000 գըեէ փաուլեա վէ եինէ օլմըգսար նուհուտ մէվգըի միւնագասաեա վազ օլունտուղունտան իթաեա թալիպ օլանլարըն պու պապտէ թաֆսիլաթ լազմէ օլմագ իւզրէ մազամը ալիի Սէրասքէրի Լէվազըմաթը ումումիյեէ տայրեսինէ միւրաճաաթ էյլէմէլէրի իլան օլունուր։ Նօ. 23 2—3

* * *

Մէքթէպը Ֆիւնունը հարպիէի Շահանէ սիւվարի մուալլիմի միրլիվա սաաատէթլու Իսմայիլ փաշանըն կէչէն 1313 սէնէսի հագիրանընտա մաճուպէն վիրիլմիշ գապտէն գրյ խուլիմիշ օլան եէմ բուսուլաարընին եէրինէ գարարընա թէվֆիգէն գալտան տիւկերի վիրիլէճէկինտէն մէզգիւր բաստալա չոեէտ զուհուր խտըսէ միւնթէմիլիեաթը իթրա օլունմաեարագ հէման իսպաթ խտիլէճէկի մալիւմ օլմագ իւզրէ իլանը բէյֆիեէ թէ խպրիտար օլունուր։ Նօ. 24 2—3

* * *

Թարապլուսը Ղարպ Փէրզաաը սէեար Թօֆեը ալայընըն 1ինճի Թապուրընտան միւթէգաիտ խիւզմուշը Ալի Խօճա էֆէնտինին 306 սէնէսինտէն պաւսէնէտ մախսուս մաթլուպը օլան 901½ ղրշ. ը հավի վէ 5996 նումէրօյը վէ ֆիյ 21 աղօսթօս սէնէ 314 թարիխլի պիր գըթա սէնէտ բէսմիեէսի ղայ խտիլմիշ օլտուղունտան մէզգիւր սէնէտ բէսմի հէր քիմին եէտինտէ իսէ թարիխը իլանտան իթիպարէն 15 կիւնէ գատար կէթիրիպ մուհասէպաթ տայրէսի Կ. Ճնճի չիւպէսինէ թէսլիմ էյլէմէսի վէ խտիլմէ տիկի Թագտիրտէ զայտան օլարագ տիկէրինին իթրա գըլընաճաղը իլան օլունուր։ Նօ. 25 2—3

ԼԻՆԻՄԱՆ ԺԷՆՕ

40 ՏԱՐՈՒԱՆ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆ

Ալ հարկ չկայ խարելու եւ փոխելու. — MARQUE DE FABRIQUE — Ընդունուած է անասնաբոյժերու եւ անասնաբոյժերու կողմէ։

Գործարանի մարքան

Այս դեղ անմիջապէս եւ անվրէպ կը դարմանէ ձիերուն կաղալը, ճմլուածքները, ոտքերու ղտռնալը, ցուլի վէրքը, ծունգի ուռեցքները, սրունքներու անջատումը, ոտքի ուռեցքները ինչպէս նաեւ կը վանէ կարգ մը հիւանդութիւնները։ Գին վեց ֆրանք։ Վեցուկէս ֆր. ով ուղուած տեղը կը յանձնուի։ Կ. Պոլսոյ մէջ կը գտնուի Մէզիքի, Գասապեան, Քիւչիւքեան ու Քանզիւք եւ այլ մեծ դեղավաճառներու քով։ 356 14—52

ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐՔ

ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿ. ՌԱԶԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՐԱՍՏ ԳՈՒՄԱՐ

906,000,000 ՖՐԱՆՔ

Ֆրանսական յՆօտարա

Փարիզ, 16, Պուլվառ տէ գ'Իթալիէն. 1, 3, իր Լը Բէլթիէ փողոցի սեփական շէնքին մէջ

1845ին հիմնուած է ի Ն. Ե.

Ապահովագրութիւններու վճ. 1 Միլ.— 123,000000

1895ի տարեշրջան

Ապահովագրեալներու վճարուած	87,000000
Հասոյթ	196,000000
Նոր ապահովագրութիւնք	661,000000

1896 յունուար 1

Ալանդը եւ անշարժ կալ. յ'Եւրոպա	40,00000
Ցաւելեալ դրամագլուխ	124,00000
Արդի ապահովագրութիւնք 4Միլ.—	141,00000

Յեղեղեալ առաւելութիւ

Շահաբաժիններու բարդմամբ և ապահովագիններու վերադարձմամբ՝ ի դէպ մահու. Գաշնադրութեան նոր եղանակ ակեղեալ Առաջին տարւոյն լրանալուն պէս։ ԱՌԱՆՑ ՎԵՐԱՊԱՀՈՒՄԻ ի մասին բնակութեան և ուղեւորութեան.

Հինգ տարի ետքը ԻՐԱՒՈՒՆՔ տալով ընկերութենէն փոխառութիւններու որոց գումարընչանակուած է ապահովագրին մէջ, աւելի ընդարձակ տեղեկութիւններու համ դիմել առ. Ծերունեան ի Բոլսի՝

188 Հ. ՊԻ. ՀՈՒՒԹՕԼ ԵՒ ԸՆԿ.

Վայվոտա ի . . ., Վ . . . — խան, Ղալաթիա

ԱՆԱՏՕԼՈՒԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

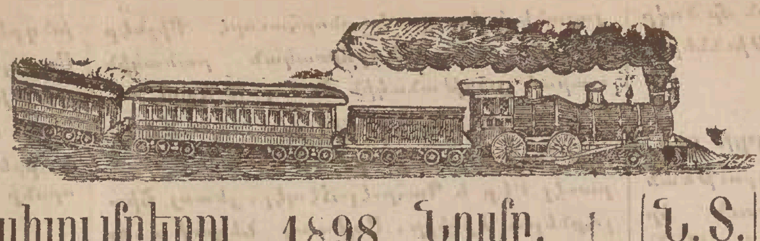

Երթեւեկութիւն կառախումբերու 1898 Նոյմ. 1 |Ն. Տ.| երեքշաբթիէն սկսեալ

ՀԱՅՏԱՐ ՓԱՇԱ ԷՍԿԻ-ՇԷՀՐԻ ԳԻԾ

ԵՐԹ

ԿԱՌԱԽՈՒՄԲ

ԿԱՅԱՐԱՆ		Թ. 34 Խառն Առտ.	Թ. 2 Ճամբ. Առտ.	Թ. 4 Ճամբ. Առ.	Թ. 36 Խառն Իրիկ.	Թ. 6 Ճամբ. Իրիկ.	Թ. 8 Ճամբ. Իրիկ.	Թ. Ճամբ. Առտ.	Թ. Ճամբ. Առտ.	Թ. Ճամբ. Իրիկ.	Թ.	Թ.	Թ.
		Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.			
Գարաքէօյ Կամուրջ	մկն.	1 35	3 47	5 57	8 15	0 30	11 30						
Հայտար Փաշա	ժմն.	2 —	4 12	6 22	8 40	10 55	11 55						
	մկն.	2 20	4 21	6 30	8 55	11 5	12 5						
Գըզըլ Թօփրագ	»	— —	4 28	6 37	9 5	11 13	12 13						
Ֆէներ Եօլու	»	2 31	4 33	6 41	9 9	11 17	12 17						
Կէօզ Թէփէ	»	— —	4 38	6 46	9 15	11 22	12 22						
Էրէնքէօյ	»	2 42	4 43	6 51	9 21	11 28	12 27						
Գօսթանճըք	»	2 51	4 51	6 59	9 31	11 35	12 34						
Մալթէփէ	»	3 3	5 2	7 9	9 44	11 45	12 44						
Գարթալ	»	3 19	5 13	7 20	10 1	11 56	12 55						
Փէնտիք	ժմն.	3 30	5 21	7 28	10 11	12 4	1 3						
	մկն.	3 40			10 21								
Թուզլա	»	4 4			10 46								
Կէպզէ	»	4 24			11 10								
Տիլ Իսքելեսի	»	4 47			11 37								
Թավշանճըլ	»	4 56			11 47								
Հէրէքէ	»	5 13			12 6								
Եարըմճա	»	5 31			12 30								
Թիւթիւն Չիֆթլիք	»	5 43			12 44								
Տէրինճէ	»	5 52			12 57								
Իզմիտ	ժմն.	6 6			1 13								
	մկն.	6 26											
Պէօյիւք Տէրպէնտ	»	7 —											
Սափանճա	»	7 25											
Ատա Բազար	»	7 47											
Կէյվէ	»	8 31											
Աք Հիսար	»	8 52											
Մէքէճէ	»	9 24											
Լէֆքէ	»	9 49											
Վէզիր Խան	»	10 24											
Պիլէճիք	ժմն.	11 6											
	մկն.	11 16											
Գարաքէօյ	»	12 28											
Պօզիւք	»	1 12											
Ինէ Էօնիւ	»	2 2											
Չուքուր Հիսար	»	2 33											
Էսքի Շէհր	ժմն.	3 12											
		իրիկ.											

ԴԱՐՁ

ԿԱՌԱԽՈՒՄԲ

ԿԱՅԱՐԱՆ		Թ. 1 Ճամբ Առա.	Թ. 3 Ճամբ. Առտ	Թ. 31 Խառն Առտ.	Թ. 5 Ճամբ. Իրիկ.	Թ. 7 Ճամբ. Իրիկ.	Թ. 33 Խառն Առտ.	Թ. Ճամբ. Իրիկ.	Թ. Ճամբ. Իրիկ.	Թ. Ճամբ. Իրիկ.	Թ.	Թ.	Թ.
		Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.	Ժ. Վ.			
Էսքի Շէհր	մկն.						11 45						
Չուքուր Հիսար	»						12 21						
Ինէ Էօնիւ	»						12 56						
Պօզիւք	»						1 28						
Գարաքէօյ	»						2 2						
Պիլէճիք	ժմն.						2 52						
	մկն.						3 2						
Վէզիր Խան	»						3 35						
Լէֆքէ	»						4 8						
Մէքէճէ	»						4 40						
Աք Հիսար	»						5 4						
Կէյվէ	»						5 27						
Ատա Բազար	»						6 18						
Սափանճա	»						6 34						
Պէօյիւք Տէրպէնտ	»						6 59						
Իզմիտ	ժմն.						7 34						
	մկն.			1 30			7 54						
Տէրինճէ	»			1 48			8 9						
Թիւթիւն Չիֆթլիք	»			1 59			8 18						
Եարըմճա	»			2 13			8 30						
Հէրէքէ	»			2 45			8 55						
Թավշանճըլ	»			2 58			9 5						
Տիլ Իսքելեսի	»			3 9			9 14						
Կէյպզէ	»			3 40			9 38						
Թուզլա	»			4 5			9 58						
Փէնտիք	ժմն.			4 25			10 20						
	մկն.	2	3 10	4 35	6 27	9	10 30						
Գարթալ	»	2 11	3 20	4 48	6 36	9 10	10 45						
Մալթէփէ	»	2 22	3 31	5 4	6 47	9 21	11 4						
Գօսթանճըք	»	2 32	3 41	5 18	6 58	9 32	11 17						
Էրէնքէօյ	»	2 41	3 52	5 30	7 7	9 41	11 30						
Կէօզթէփէ	»	2 45	3 56	5 34	7 11	9 45	— —						
Ֆէներ Եօլու	»	2 50	4 1	5 40	7 16	9 50	11 41						
Գըզըլ Թօփրագ	»	2 54	4 5	5 44	7 20	9 54	— —						
Հայտար Փաշա	ժմն.	3	4 11	5 52	7 26	10 —	11 50						
	մկն.	3 7	4 18	6 5	7 33	10 8	12 5						
Գարաքէօյ Կամուրջ	ժմն.	3 32	4 43	6 28	7 58	10 33	12 30						
							իրիկ.						

PAPIER FAYARD ET BLAYN

Կը բուժէ հարբուխը, կուրծքի բորբոքումները, յօդացաւը, ճմլում, վէրք եւն. Աննման դեղ այրուցներու և կըշտի համար։

Կը գտնուի բոլոր դեղարաններու մէջ. (փնտռել մեր ստորագրութիւնը)։

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻՅԷ

ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՅ ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ

1898 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1ԷՆ ՍԿՍԵԱԼ ՄԻՆՉԵՒ ՑՆՈՐ ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԻՒՆ

Վոսփորէն Էմին. ըսփէնայար

1 — Ենմ. Մէզ. Պէօյբ. Քրճ. Թրպ. Ենք. Միր. Ր. Հիս. Պէպ. Արն. Գրչ. Օրթ. Պշք.
1 — Պէպ. Արն. Գրչ. Օրթ. Պշք.
1 — Գնտ. Չնկ. Պէյլ. Գզկ.
1 — Պէյզ. Բշպ. Զպզ. Գնլ. Ա. Հս. Գնտլ. Վնիք. Չէնկ. Պէյլ. Գզկ. Պշք.
2 15 Պէյբ. Բշպճ. Ենք. Զպզ. Գնլճ. Պօյճ. Ր. Ա. Հս. Գնտլ. Վնիք. Չնկք. Պէյլ. Գզկ. Պշքթ.
2 15 Ր. Ա. Գվզ. Ենմ. Մզպ. Պէօյբ. Թրպ. Ենք. ՍԹՆ. Մրկ. Ր. Հս. Պէպ. Արնք. Գրչ. Օրթ Պէշիքթաշ
2 45 Ենմ. Մզպ. Պէօյ. Թրպ. Պէյբ. Բշպ. Զպզ. Գնլ. Ա. Հիս. Գնտ. Վնիք. Չէնկ. Պէյլ. Գզկ. Իսկ։
3 15 Եէնմ. Մզպ. Պէօյ. Թրպ. Եէնք. ՍԹ. Մրկ. Պօյճ. Ր. Հիս. Պէպ. Արնվ. Գրչ. Օրթ. Պշք.
4 — Ենմ. Մզպ Պէօյբ. Թրպ. Պէյբ. Բշպ. Զպբ. Գնլճ. Ա. Հ. Գնտ. Վնք. Չնկ. Պէյլ. Գզկ. Պշք
4 30 Ենմ. Մզպ. Պէօյ. Թրպ. Ենք. ՍԹՆ. Մրկ. Պօյճ. Ր. Հս. Պէպ. Արնվ. Գրչ. Օրթ. Պշկ.
5 15 Ենմ Մզպ. Պօյբ. Թրպ, Պէյզ. Բշպ. Զպբ. Գնլ. Ա. Հիս. Գնտ. Վնք. Չէնկ. Պէյ. Գզկ Պշ.
5 45 Ենմ. Մզպ. Պէօյբ. Թրպ. Պէյզ. Ենք. ՍԹՆ. Գնլ. Պօյճ. Ր. Հս. Պէպ. Արնվ. Գրչ. Օրթ. Պշք.
7 — Ենմ, Մզպ, Պէօյբ, Թրպ, Պէյբ, Ենք, Մրկ, Ր, Հս, Պէպ, Արնվք, Գրչ. Պէյլ. Օրթ. Պշք,
7 30 Պէյզ, Բշպ. Ենք, Գնլճ. Մրկ, Ր, Ա, Հս, Գանտ. Պէպ. Արն. Չնք, Պէյլ, Օրթք, Գզկ, Պշկ.
8 30 Ա. Ր, Գվ, Ենմ. Մէզ. Պէօյ. Թրպ. Պէյբ. Բշպ Զպզ. Գնլ. Ա. Հս. Գնտլ. Վան. Չնկ. Պէյլ. Գզկ. Իսկ.
9 15 Եէնմ, Մէզ, Պէօյ, Թար, Ենք. ՍԹՆ. Միր. Ր. Հիս. Պէպ. Արնվ. Օրթ. Պշք.
9 45 Ենմ. Մզպ, Պէօյբ. Թրպ. Պէյբ. Բշպ. Զպզ. Գնլճ. Ա. Հս. Գնտլ. Վնք. Չնք. Պէյլ. Գզկ. Իսկ.
10 30 Ենմ. Մզպ. Պէօյ. Թրպ. Ենք. Մրկ. Ր. Հիսար Պէպ, Արնվ. Գրչ. Օրթ. Պշք.

Կամուրջէն Վոսփոր Թեքնող ըսփէնայար

2 30 Պշք. Օրթ. Գրչ. Արվ. Պէպ. Ր. Հիս. Պօյճ. Ենք. Թրպ. Պէօյբ. Մզպ. Եէնմ.
3 — Իսկ. Գզկ. Պէյլ, Չնկ, Վնք, Գնտ. Ա. Հ. Գնլճ. Զպզ. Բշպ. Պէյզ. Թրպ. Պէօյբ. Մզպ. Ենմ.
3 30 Պշկ. Օրթ. Արնվ. Պէպ. Ր. Հիս. Մրկ. ՍԹՆ, Ենք. Թրպ. Պէօյ. Մզպ. Ենմ.
3 40 Գապ. Պշկ. Գզկ. Օրթ. Պէյլ, Չնկ, Արվ, Գնտ. Ա. Ր. Հս, Գնլ, Մրկ. Ենք. Բշպ, Պըզ. Թրպ. Պէօյ. Մզպ. Ենմ.
4 45 Պշկ, Օրթ, Գրչ. Արն. Պէպ. Ր, Հ. Մրկ. ՍԹՆ. Ենք. Թրպ, Պէօյբ, Մզպ, Ենմ,
5 — Գպթ. Պշկ. Գզկ, Օրթ. Պէյլ. Չնկ. Արվ. Վնք, Գնտ. Ա. Ր. Հս. Գնլ. Զպբ. Բշպ. Պէյզ,
6 — Գապ. Պշկ, Օրթ, Արվ. Պէպ. Ա. Ր. Հս. Մրկ. Ենք. Պէյզ. Թրպ. Պէօյ. Մզպ. Ենմ. Ր. Ա. Գվզ.
7 — Պշ. Օրթ. Պէյլ. Չնկ. Արվ. Գնտ. Ա. Ր. Հ. Պօյճ. Ենք. Պէյբզ. Թրպ. Պէօյ. Մզպ. Ենմ.
8 30 Պշկ. Օրթ. Գրչ. Արվ. Պէպ. Ր. Հ. Մրկ. Ենք. Թրպ. Պէօյ. Մզպ. Ենմ.
9 15 Պշք, Օրթ. Պէյլ, Արվ. Գնտր Ա. Ր. Հս. Պօյճ, Ենք. Պէյզ. Թրպ. Պէօյ. Մզպ. Ենմ.
10 5 Պէշ. Գզկ, Պէյլ. Չնկ. Վնք. Գնտ. Ա. Հ. Գնլ. Զպբ. Բշպ. Պըզ. Մզպ. Ր. Ա. Գվ.
10 20 Պշկ. Օրթ. Գրչ. Արվ. Պէպ. Ր. Հս. Պօյճ. Մրկ. Իսթ Ենք, Թրպ. Քրճ. Պէօյ. Մզպ. Ենմ,
10 50 Գապ. Պշկ. Օրթ. Գրչ. Արվ. Պէպ. Գնտ. Ա. Ր. Հսբ. Գնլ. Մրկ. Ենք. Բշպ. Պըզ։ Պէպէքէն Ենմ. գացող շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի.
11 10 Պշկթ. Պէյլ. Չնկ. Վնք. Գանտ. Ա. Հիս. Գնլ. Զպզ. Բշպ. Պէյբ.
11 20 Պշկ. Պէպ. Ր. Հս, Մրկ. ՍԹԷՆ. Ենք. Թրպ. Պէօյ. Մզպ. Եէնմահալլէ
11 40 Պշքթ. Գզկճ. Օրթ. Պէյլ. Չնկ. Վնք. Գնտլ. Պէպ.
12 15 Պշք. Օրթ. Գրչ. Արնվ. Պէպ.

ՌՕՍԻԱ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

1881 Մարտ 20 ի Կայս. Իրատէով արտօնեալ

Ընկերութեան կեդրոնատեղին Բեթերսպուրկ

Ընկերութեան ապարանքը, Մեծ Մորաքիա 37

Ապահովագրութեանց ճիւղեր ՀՐԴԵՀ. — ԿԵԱՆՔ. — ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ. — ԱՐԿԱԾՔ.

Ընկ. դրամագլուխ ամբողջովին վճարուած	10,000,000 ֆր.
Երաշխաւորութեան գումար	67,000,000 »
1895 ի հասոյթք	25,000,000 »
1881 էն ի վեր Ընկերութիւնը իր ապահովագրեալներուն վճարած է մօտ	100,000,000 »

Ընկերութեան քննիչ ի Կ. Պոլիս Ա. ՀԻՒՐՄԻՒԶ

Ղալաթիա, Քարաքէօյ (Հինդլը Մաղազա)

Ընդհ. Գործակալ Թուրքիոյ համար ԹԷՕՏՕՐ ՌԷԲԲԷՆ

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1852

Տ[րք] Ս. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ-ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺՔ

396 ՄԵԾ ՓՈՂՈՑ ԲԵՐԱ 396

(Եաննի փոքեէյրաշուն ճամփէն եաէտր, Պաշլը-Զըբոր ձամլը)

Կատարելագործեալ գործիքներու միջոցաւ ամենասասոկ ցաւած ակռաներն ձեր անցաւ կը քաշեն. ցաւավգեցուցէլ եւ ցաւերը վերցնելու պայմանաւ։

Նորահնար եղանակաւ, ոսկեայ, ճաչակաւոր, և գիմացկուն արհեստական ակռաներ կը պատրաստեն, յար և նման բնականի, գեղեցիկ յաջողութեան և փորձառութեան հաստատ աշխատութեամբ։

Բերնի հիւանդութիւնք կատարելապէս կը բուժուին ինչպէս նաեւ թթուեցուցիչ գեղերու և ամենակատարելագործեալ աքցաններու միջոցաւ, առանց ցաւի ատամնահանութիւն.

Ե. Գ. Ամերկ. ատ. հավաձայն ձմեռները կիրակի օրերն ալ (ժամը կէսօրէն) ինչպէս նաեւ ամեն օր, (ժամը կէսօրէ ետեւ) հիւանդ կընդունին Բերայի գործատեղին

Գաղքիւղցիք կրնան դիմել իրենց բնակարանին, Թիւ 1 Խէչումլի փողոց։

ՌՈՒՄԱՆԻԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՀՐԵՔԱ ԵՒ ՄԱՐՍԵՅԼ

Ն. ՊԱՔԷՆ ԵՒ ԸՆԿ.

Մարսիլիայի և Գալաթա(?) ի նաւահանգստ...

ԺԱՄԱՆՈՒՄ

Հոկտ. 31 Մինչլէյ Անատօլու եղերքէն

ՄԵԿՆՈՒՄ

Նոյմբ. 1 Մինչլէյէ Մարսիլիա ուղղակի

Բարիզ-Լիոն-Մարսիլիոյ երկաթուղեայ ուղեւորութիւնն ի միասին առնելով,

Ա. կարգ 245 Ֆրանք

Բ. » 175 »

Ուղղակի և արագ տեղեկութիւն Նաւուղեգի, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատար ԹԻՄՈԹԷ ՐՇՊՈՒԼ

7 Թօփհանէ, քարափին վրայ

Արտօնատէր ԶԱՐԵՀ ԽՈՒՍՈՒՖԵԱՆ

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (67)

ԷՄԻԼ ՌԻՇՊՈՒՐ

ԱՐՈՒԱՐՁԱՆԻՆ ՏՂԱՆ

Ա.

ՍԵՊՏՈՒ ՄԱՐՔԻԶՈՒՀԻՆԵՐԸ

—Մարդ չի գիտեր, տիկին, բայց չեմ կարծեր որ՝ գոնէ առայժմ գէշութիւն մ'ուզեն ընել անոր.

—Գոնէ առա՛յժմ, ըսել է թէ ետքէն...

—Ամէն բան կարելի է, տիկին։

—Ո՜հ, Աստուա՛ծ իմ, մրմնջեց մարքիզուհին դողալով։

Ըսել է թէ, յարեց, այդ տունը ճշմարիտ բանտ մ'է տարաբաղդուհիին համար։

—Ես կարծեմ։

—Եւ զայն պահող մարդն ալ բանտապանն է։

—Թերեւս, կրկնեց մարդն արձագանգի մը պէս...։

—Մ, պէտք է որ անպատճառ կորզեմ անոր ձեռքէն, գոչեց մարքիզուհին։

—Ձեզի համար դիւրին գործ է։

—Ի՜նչպէս դիւրին։

—Անշո՛ւշտ։ Ձեր ձեռքն երկայն է. երկու խօսք ըսէք ոստիկանութեան, տանը դռներուն ամէնն ալ կը բացուին ձեր առջեւ։

—Ո՛չ, ես չեմ ուզեր այդ միջոցը գործածել, ըսաւ մարքիզուհին։

—Ա՛, ըրաւ մարդը, որուն աչերը փայլատակիլ սկսան։ Բայց ուրիշ կերպով ալ դժուարին է և վտանգաւոր։ Հարկ կ'ըլլայ բռնութեամբ ներս մտնել։

—Կամ դաւով։

—Դուք չկրնար դռները խորտակել, չկրնար կղպանքները փրցնել։ Ուստի հարկ կ'ըլլայ բռնութիւն բանեցնել. այս ալ ձեր ընելիք բանը չէ։

—Ճշմարիտ է, բայց ընող բարեկամներ կը գտնեմ։

—Պատերէն սանդուղներով կամ չուլլուելով վե՛ր ելնել, կղպանքնե՛ր կոտրել, դժուարին և վտանգաւոր գործ է, տիկի՛ն. ընողները պատժական ատեանը կը տանի ուղղակի։

Մարքիզուհին պահ մը լուռ կեցաւ։ Մարդը կը ջանար անոր մաքէն անցածը գուշակել դէմքին արտայայտութիւններէն։

—Ո՞վ է այդ տան պահապանը. դուք կը ճանչէ՞ք, հարցուց։

—Այո՛, Բիշա Նարկաս կը կոչուի. յիսուն տարեկանի չափ կայ, բայց սարսափելի կերպով ուժեղ է։ Աքսորավայրէ փախած թիապարտ մ'է, որ գանակով խաղալէ չի վախնար։

—Ո՜հ, սոսկալի բան, ըսաւ մարքիզուհին։

—Հազիւ տարի մը կայ որ թիաբանէն ելած է՝ տասներկու տարի հոն կենալէն ետեւ, և փախած փարիզ եկած է։ Մազերը ներկած, մօրուքը մեծցուցած և դէմքն այնպէս մը փոխած է, որ դիւրաւ չկրնար ճանչուիլ։

Հոս պահուըտած է՝ սպասելով որ մոռցուի և յետոյ նորէն սկսի իւր չարագործութիւնները, եթէ սակայն տան տէրը, որուն կը ծառայէ այսօր, բաւական գումար մը չտայ իրեն, որպէս զի ետ կենայ իւր վտանգաւոր արհեստէն և հանգարտիկ ապրի պարկեշտ մարդու մը պէս։

—Ի՜նչ այլանդակ, կ'ըսէր մարքիզուհին ինքնիրեն. ահաւոր բան։

—Ցանդգնութիւն չի պակսիր իրեն, շարունակեց լրտեսը. ինքն է որ, «ընտանիքը զրկեց զիս» ըսելով գնաց Ռըպէյ և խնդիրը կրնայ առաւ այս տունը բերաւ։

—Ինչպէս կ'ըլլայ որ այս ամէնը գիտնալով՝ արդարութեան ձեռքը չը տուիր այդ թշուառականը։

—Ի՞նչ օգուտ կ'ըլլար ինծի։ Մնաց որ իմ պաշտօնս չէ այդ, իշխանութեան կը պատկանի փնտռել գտնել այդպիսիները։

Մարքիզուհին հասկցաւ որ խօսակիցն իրեն յատուկ բարոյական մ'ունէր, և պատշաճ չդատեց վիճաբանիլ անոր վրայ։

—Հիմա, տիկին մարքիզուհի, ըսաւ մարդը, իմացաք գործը. ուրիշ ըսելիք մը չունիմ ձեզի. իմ պաշտօնս կատարուած է. անկէ անդին ձեզի կը պատկանի։ Ասով հանդերձ, թէ որ ինծի պէտք ունենաք, աւելցուց ծանրութեամբ...

Տիկին Տը Բրէսլ ցնցուեցաւ։ Ձեր կրնար չհասկընալ այս վերջին խօսքին նշանակութիւնը։ Պատասխան տալէ առաջ մտածեց. վասն զի կը վարանէր ընդունելու այդ մարդուն ծառայութիւնը։ Բայց առանց անոր՝ ի՞նչ միջոցով պիտի կրնար խնճոյն ազատել իւր բանտապանին ճիրաններէն։

Ձեր ուզեր իշխանութեան դիմել, վասն զի գերազանց պատճառներ ունէր չդիմելու. այն ժամանակ ուրիշ ընելիք չէր մնար իրեն, բայց միայն բռնութեամբ վերցնել։ Մարդուն ըսել ուզածն ալ այս էր, և գործադրութեան համար ինքզինքը կ'առաջարկէր։ Ո՞ւր պիտի գտնէր աւելի յարմար գործիք մը։

—Օ՛ն, ըսաւ ինքնիրեն, իմ ընելիքս բարի գործ մ'է. որու ձեռքով ալ որ կատարեմ. և որովհետեւ այս մարդը ունիմ հիմա ձեռքիս տակ, գործածենք զայն։

—Ուրեմն, ըսաւ բարձր ձայնով, եթէ ձեզի պէտք ունենամ, պատրա՞ստ էք ինծի ծառայելու։

—Կատարելապէս պատրաստ, տիկին մարքիզուհի։

—Եւ ձեր վրայ կ'առնէք խնճոյը վերցնել իւր պահապանին ձեռքէ՛ն։

—Այո՛, բայց ոչ մինակ. գոնէ երեք հոգի պէտք է ըլլանք յաջողելու համար։

—Ձե՞ք կրնար գտնել այդ պէտք եղած երկու մարդը։

—Դժուարին չէ։

—Ուրեմն կ'ընդունիմ ձեր ծառայութիւնը։ Ե՞րբ կամ ո՞ր օր կրնաք կատարել։

—Երեք օրէն պատրաստ կ'ըլլամ։

—Ըսել է թէ երեք օրէն պիտի կատարէք։

—Եթէ անակնկալ յապաղում մը չպատահի։

—Իրաւունք ունիք, ամէն բան նախատեսել պէտք է. բայց ես ի՞նչպէս պիտի իմանամ ձեր ընելիքը։

—Ձեզի ուղղուած ամէն նամակները ճշդապէս կ'առնո՞ւք։

—Այո՛։

—Շատ պարզ է ուրեմն. ես կը գրեմ ձեզ գործին օրն ու ժամը։

—Լա՛ւ։

—Խնճոյը ձեռքս անցունելէս ետեւ ի՞նչ պիտի ընեմ զայն։

—Պիտի տանիք... մրմնջեց մարքիզուհին. Ո՛չ, ոչ, ինծի պիտի յանձնէք։

—Ո՞ւր. կարծեմ թէ դուք ներկայ չպիտի գտնուիք գործողութեան։

—Ժամուն որոշուած չըլլալը կը չըւարցընէ զիս. կարծեմ թէ լաւ կ'ըլլայ որ ինծի գրած ժամանակնիդ՝ տեղ մը նշանակէք որ գամ հոն սպասեմ։

—Շատ աղէկ, տիկին մարքիզուհի։

—Կը մնայ հիմա ըսել ինծի թէ ինչ վարձ կ'ուզէք ձեր այդ ծառայութեան համար։

—Ձեր առատասրտութեան կը յանձնեմ որոշել։

(Շարունակելի)